

Nota van Beantwoording

Notitie Reikwijdte en Detailniveau

Ontwikkeling Gnephoek

Inhoud

Inhoud	2
1 Inleiding	3
1.1 Aanleiding	3
1.2 Leeswijzer	3
2 Proces	4
3 Ontvangen reacties en zienswijze	5
4 Advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage	36
4.1 Het advies	36
4.2 Reactie op het advies en wijzigingen in de NRD	38

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De gemeente Alphen aan den Rijn werkt aan een plan voor onder andere woningbouw in de polder Gnephoek. De polder Gnephoek ligt tussen Alphen aan den Rijn, Woubrugge en Koudekerk aan den Rijn, ten westen van de Heimanswetering en ten noorden van de Oude Rijn en heeft een oppervlakte van ca. 200 ha. De kern van de ontwikkeling wordt gevormd door de realisatie van circa 5.500 woningen.

Voor het mogelijk maken van de woningbouwontwikkeling in de Gnephoek moet de provincie Zuid-Holland de Omgevingsverordening en het Omgevingsprogramma en de gemeente het omgevingsplan wijzigen en daarvoor moet een milieueffectrapportage-procedure worden doorlopen. Een plan-MER is nodig voor het wijzigen van de Omgevingsverordening en het Omgevingsprogramma. De gemeente heeft besloten om niet eerst te beoordelen of er belangrijke nadelige milieugevolgen kunnen optreden, maar direct een MER uit te voeren. De provincie Zuid-Holland en de gemeente Alphen aan den Rijn stellen één gecombineerd plan-/project-MER op. Op basis van dit gecombineerde plan-/project-MER kunnen de provincie Zuid-Holland en de gemeente Alphen aan den Rijn vervolgens hun eigen ruimtelijke besluiten nemen.

De procedure om te komen tot het opstellen van de MER start met de publicatie van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). De NRD is opgesteld en vastgesteld door de gemeente en de provincie en beschrijft op hoofdlijnen wat er wordt onderzocht (reikwijdte) en op welke wijze dit onderzoek uitgevoerd wordt (detailniveau).

Nota van Beantwoording

Voor u ligt de Nota van Beantwoording behorende bij de 'Notitie Reikwijdte en Detailniveau Ontwikkeling Gnephoek' van de Gemeente Alphen aan den Rijn en de Provincie Zuid-Holland.

1.2 Leeswijzer

Deze reactienota begint met een korte toelichting op het proces de opgave en het wettelijk kader (hoofdstuk 2). In hoofdstuk 3 wordt ingegaan op de ontvangen reacties en zienswijze. De reacties zijn puntsgewijs samengevat. In hoofdstuk 4 volgt een samenvatting van het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage en de reactie daarop.

2 Proces

Het college van burgemeester en wethouders van Alphen aan den Rijn en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland stelde op 15 oktober 2024 de NRD vast. Op 30 oktober 2024 maakten zij bekend¹ dat de NRD van af 7 november 2024 gedurende zes weken ter inzage zou worden gelegd en via een zienswijze kon worden gereageerd. Op de informatieavonden over de Gnephoek van 4 en 11 november is in het plenaire deel toegelicht dat de NRD ter inzage zou worden gelegd, c.q. ter inzage lag en zienswijzen konden worden ingediend. De NRD was zowel analoog als digitaal raadpleegbaar. Gelijktijdig is de NRD aangeboden c.q. toegezonden aan de aangrenzende gemeenten, diverse rijksdiensten en diverse instanties. In bijlage 1 is de verzendlijst toegevoegd. Tot slot is de NRD voor advies toegezonden aan de Commissie voor de milieueffectrapportage².

¹ Gemeentebld, d.d. 30 oktober 2024, Week in beeld d.d. 30 oktober 2024 en Provincieblad d.d. 30 oktober 2024.

² De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de gemeenteraad van Alphen aan den Rijn, Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland – besluit over de ontwikkeling van Gnephoek.

3 Ontvangen reacties en zienswijze

Over de NRD zijn diverse reacties ontvangen en is één zienswijze ingediend. Deze zijn in 3.1 puntsgewijs weergegeven en voorzien van een reactie van zowel de gemeente als de provincie. Voor zover de reactie van gemeente en provincie gelijkloend was is dat als zodanig vermeld. Daar waar een (een punt van de) reactie betrekking had op gemeentelijk vraagstuk is alleen een reactie van de gemeente weergegeven. In de laatste kolom is aangegeven of de reactie/zienswijze aanleiding geeft voor aanpassing van de onderzoeksopzet of kader (aanpassing NRD) en/of een punt (aanvullend) in het MER wordt meegenomen.

A	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat	Reactie gemeente	Reactie provincie	Vervolg
1	De Minister van Infrastructuur en Waterstaat neemt de gestuurde documenten en informatie voor kennisgeving aan. Er zal geen inhoudelijk advies over de NRD worden gegeven.	De reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

B	GGD Hollands Midden	Reactie gemeente	Reactie provincie	Vervolg
1	De GGD geeft geen reactie op de NRD, maar zal in werkgroepen meedenken over de inrichting van de Gnephhoek.	De reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

C	Hoogheemraadschap van Rijnland	Reactie gemeente	Reactie provincie	Vervolg
1	Rijnland ziet de NRD als een voorverkenning van de nog uit te voeren mer-procedure en heeft kunnen herleiden dat de belangen van Rijnland in deze procedure zullen worden meegenomen. Er zijn daarom geen zienswijzen op de NRD en Rijnland blijft graag betrokken bij de ontwikkelingen rondom Gnephhoek.	De reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

D	Veiligheidsregio Hollands Midden (VRHM)	Reactie gemeente	Reactie provincie	Vervolg
----------	--	-------------------------	--------------------------	----------------

1	Beschrijf in hoofdstuk 3 ook het beleid voor de bereikbaarheid en bluswatervoorzieningen.	De bereikbaarheid voor hulpdiensten en bluswatervoorzieningen zijn geen voor het MER onderscheidende onderwerpen. Dit komt aan de orde in het kader van het Masterplan, de wijziging van het omgevingsplan en de stedenbouwkundige uitwerking op basis van de richtlijnen die hiervoor gelden.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
2	Het thema 'Water en bodem sturend' komt nadrukkelijk naar voren voor deze locatie. Geadviseerd wordt ook het overstromingsrisico en de zelfredzaamheid hierin naar voren te laten komen.	Zoals opgenomen in de NRD (hoofdstuk 6.4) is hoogwaterveiligheid onderdeel van het beoordelingskader. Hierin zullen het overstromingsrisico en de zelfredzaamheid aan de orde komen.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
3	In hoofdstuk 5 wordt een beschrijving gegeven van de alternatieven. Een aanvulling dat altijd de veiligheid wordt nagestreefd, is hierbij wenselijk. Veiligheidsaspecten hebben invloed op de inrichting en zijn daarmee ruimtelijk relevant. Hierin weegt ook mee dat milieu, gezondheid en veiligheid een drie-eenheid zijn (overstijgend aan inhoudelijke thema's).	Veiligheidsaspecten die van invloed zijn op de fysieke leefomgeving (externe veiligheid, waterveiligheid, verkeersveiligheid, gezondheid) zijn benoemd in de NRD en worden in het MER meegenomen.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

4	De VRHM heeft er nu voor gekozen geen uitwerking te maken op de vier afzonderlijke alternatieven. Dit advies is bedoeld ongeacht de keuzes/samenstelling van de belangen naar een voorkeursalternatief om veiligheid hierin te borgen.	De reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
5	Het streven naar de realisatie van compacte stedelijke buurten roept de vraag op of de bereikbaarheid van hulpdiensten dan wel geborgd kan worden.	De bereikbaarheid van hulpdiensten in de toekomstige concrete invulling van de compacte buurten is een punt voor de stedenbouwkundige uitwerking, het Masterplan en de wijziging van het omgevingsplan en geen onderwerp voor het MER.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
6	Waterrobuust is gekoppeld aan het scenario wateroverlast door een piekbui. Het waterrobuust maken van het gebied gaat echter ook over het wapenen tegen een overstrooming, maar hierin is vooralsnog geen concreet doel benoemd.	In de NRD is hoogwaterveiligheid opgenomen in het beoordelingskader (hoofdstuk 6.4). Op basis van dit criterium wordt in het MER de mate beoordeeld waarin het plangebied veilig is voor overstroomingen.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

7	De toepassing van het STOMP-principe roept de vraag op of de bereikbaarheid van hulpdiensten wel geborgd kan worden.	Het STOMP-principe houdt niet in dat het plangebied als zodanig onbereikbaar wordt voor hulpdiensten. De bereikbaarheid voor hulpdiensten in de toekomstige concrete invulling van de compacte buurten is een punt voor de stedenbouwkundige uitwerking, het Masterplan en de wijziging van het Omgevingsplan en geen onderwerp voor het MER.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
8	De energietransitie zorgt voor de introductie van nieuwe risico's en scenariotypen. Vroegtijdige keuzes over het te voeren beleid bevorderen de fysieke veiligheid.	Veiligheidsaspecten die van invloed zijn op de fysieke leefomgeving (externe veiligheid, waterveiligheid, verkeersveiligheid, gezondheid) worden in het MER meegenomen. De keuze voor het energiesysteem komt terug in het MER en het Masterplan. Risico's die daarbij horen en relevant zijn voor de fysieke leefomgeving worden in	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		het MER benoemd en beoordeeld.		
9	De tabel in hoofdstuk 6.4 van de NRD geeft een overzicht van het beoordelingskader. Hierbij dient opgemerkt te worden dat veiligheid een veel breder begrip is dan enkel de (rekenkundige) kant van externe veiligheid. Een concrete beschrijving van de omvang van dit begrip zou kunnen zijn: 'zelfredzaamheid en bestrijdbaarheid van relevante scenario's'. Geadviseerd wordt dit als eigenstandig criterium op te nemen.	Het criterium wordt niet zelfstandig opgenomen in de NRD omdat het criterium 'relevante scenario's' niet objectief is te begrenzen. Veiligheidsaspecten die van invloed zijn op de fysieke leefomgeving (externe veiligheid, waterveiligheid, verkeersveiligheid, gezondheid) worden in het MER meegenomen, zoals beschreven in de NRD.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

E	Gemeente Nieuwkoop	Reactie gemeente	Reactie provincie	Vervolg
1	Dit stuk vormt 'slechts' de beoogde insteek van de vereiste mer-procedure(s) voor deze grote ruimtelijke ontwikkeling met regionale impact. Geen inhoudelijke opmerkingen ten aanzien van de reikwijdte en het detailniveau van de te onderzoeken milieu- en omgevingsaspecten. De NRD lijkt te voorzien in een volledige, brede scope, uiteraard voor zover dit op voorhand volledig inzichtelijk kán zijn.	De reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
2	De gemeente Nieuwkoop is zeer geïnteresseerd in de inzichten en uitkomsten die samenkomen in de plan- en projectMER. Met name (maar niet uitsluitend) ten aanzien van verkeer(safwikkeling) en mogelijke effecten op het naburige Natura2000-gebied	Burgemeenten worden betrokken in het vervolgproces van de ruimtelijke procedure(s)	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

	Nieuwkoopse Plassen en De Haeck.	waarvoor het MER wordt opgesteld.		
3	Gaandeweg het proces wordt ongetwijfeld duidelijker hoe, en in welke mate, deze woningbouwontwikkeling de gemeente Nieuwkoop potentieel 'raakt'. Van belang is dan een zorgvuldige afweging, en tot welke keuzes en eventuele aanpassingen deze leidt. De gemeente Nieuwkoop gaat er zonder meer van uit dat de gemeente Nieuwkoop vroegtijdig wordt betrokken in 'gemeentegrens-overstijgende' kwesties.	De effecten van de Gnephoek worden, zoals toegelicht in de NRD, in het MER in de brede context gezien en onderzocht. Indien daartoe aanleiding bestaat, vindt afstemming met buurgemeenten plaats. Buurgemeenten worden in het vervolgproces van de ruimtelijke procedure(s) in ieder geval betrokken en geïnformeerd.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

F	Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE)	Reactie gemeente	Reactie provincie	Vervolg
1	De NRD geeft een duidelijke beschrijving van aanleiding, proces, procedure en rollen en verantwoordelijkheden. Ook de gebiedsbeschrijving en karakterisering zijn helder en informatief.	De reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
2	In het beoordelingskader, onderdeel van de onderzoeksmethodiek, is "archeologie, cultuurhistorie en landschap" uitgebreid opgenomen. De terminologie en indeling naar deelaspecten wijken echter af van de wijze waarop cultureel erfgoed wettelijk is vastgelegd. De RCE adviseert om aan te sluiten bij de definitie zoals opgenomen in de Omgevingswet: cultureel erfgoed, dat bestaat uit de aspecten gebouwde monumenten, archeologische monumenten,	In het MER zal voor wat betreft dit aspect voor de terminologie en indeling worden aangesloten bij de Omgevingswet.	De reactie van de Provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt tot aanpassing van de NRD. In de NRD en het MER zal de juiste terminologie en indeling worden toegepast.

	beschermde gezichten, cultuurlandschappen en roerend en immaterieel erfgoed.			
3	Voor de gebiedsontwikkeling is het Contourenplan Gnephoek opgesteld. Daarin zijn drie uitgangspunten gehanteerd, te weten Water en Bodem sturend, Nieuwe Alphense stedelijkheid en Duurzaam in transitie. Bij al deze uitgangspunten speelt het cultureel erfgoed in meer of mindere mate een rol. Het benutten van beleid en kennis over cultureel erfgoed helpt om de juiste gebiedseigen afwegingen te maken. Het gemeentelijk en provinciaal erfgoedbeleid is op orde en er zijn landschapsbiografieën en atlanten opgesteld ten behoeve van een zorgvuldige en accurate omgang met het cultureel erfgoed. Het RCE adviseert deze documenten op te nemen als bronnen voor de NRD en het MER. Op deze manier kan vroegtijdig het cultureel erfgoed en de ruimtelijke kwaliteit meegenomen worden, zowel bij de ontwerpogave voor de gebiedsontwikkeling als geheel als ook bij de deeltrajecten afzonderlijk.	De NRD is niet volledig in het weergeven van bronnen. De NRD streeft er ook niet naar hierin volledig te zijn. In het MER zullen de landschaps- biografieën en atlanten worden opgenomen als bronnen.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

G	GnephoekBeraad	Reactie gemeente	Reactie provincie	Vervolg
1	Belangrijk voor de partijen die aan het GnephoekBeraad en de Stichting Groene Hart deelnemen, zijn het behoud van de kwaliteiten, de natuur-, landschaps- en cultuurhistorische waarden van de omgeving, kleine dorpen, boerenlinten en landschap van het Groene Hart. Behoud van bestaande waarden en inpassing van ontwikkelingen in het landschap en de omgeving zijn daarbij cruciaal.	Het effect op cultuurhistorische waarden (waaronder de linten) en het landschap wordt onderzocht in het MER. Dat is opgenomen in hoofdstuk 6.4 van de NRD.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
2	Wij verwachten dat het detailniveau van de MER, zoals nu geformuleerd, geen antwoord geeft op de vraag wat het effect is van de wijk op de nabijgelegen linten, met oude woningen, agrarisch erfgoed en de Vrouwgeestmolen.	In de NRD is een beoordelingskader opgenomen (hoofdstuk 6.4). Het effect op	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		cultuurhistorische waarden en landschap is daarin expliciet genoemd en wordt meegenomen.		
3	Wij verzoeken u om onderzoek te doen via de MER of parallel hieraan, om in de Masterplanfase linten landschappelijk in te passen en om schade aan agrarisch erfgoed te voorkomen ('op staal gefundeerde' panden zijn namelijk niet bestand zijn tegen bodemdaling, fluctueren van het waterpeil en trillingen als gevolg van het bouwwerkzaamheden op korte afstand).	Het Contourenplan (basisalternatief in de NRD) stelt expliciet dat respect voor historische geografie en landschappelijke kwaliteit een belangrijk uitgangspunt is. Daarnaast is in de NRD expliciet genoemd dat in het MER wordt gekeken naar de effecten op cultuurhistorische en landschappelijke waarden. De (landschappelijke) inpassing van de linten is een ontwerpogave voor het Masterplan en geen onderdeel van het MER.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
4	Wij vinden het een goede zaak dat participatie als input voor het MER, onderdeel is van het proces. Wij gaan ervan uit dat ook voor de keuze van de voorkeursvariant participatie als integraal onderdeel van het proces wordt uitgewerkt en bij (politieke) besluitvorming een reactienota van belanghebbenden een standaard product wordt (en niet alleen de wettelijke participatie die vaak na de besluitvorming pas achteraf plaatsvindt).	Ten behoeve van de ontwikkeling van de Gnephoek is een communicatieplan en participatieaanpak vastgesteld. Naast de wettelijke mogelijkheden om te	Niet van toepassing.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		reageren in de diverse procedurele stappen zijn hierin tal van andere momenten en activiteiten voorzien die input geven voor onder ander het MER, het Masterplan, de wijziging van het Omgevingsplan en de stedenbouwkundige uitwerking.		
5	<p>Woningbouw in de Gnephoek stellen we na de eerdere besluitvorming niet meer ter discussie. Wel zijn er twijfels over het gekozen concept voor een compacte stadswijk, 5.500 woningen waarvan 2/3 betaalbaar en een goede uitwerking van het STOMP- principe omdat dit gezien de bereikbaarheid en grillige veenondergrond in de Gnephoek zeer complex is en het STOMP-principe juist vraagt om een ander soort locatie-eisen, terwijl de Gnephoek in beginsel een locatie voor goede auto-bereikbaarheid is. Je kan je afvragen of je met de kennis van nu de beoogde grootschalige woningbouw in een afgelegen Gnephoek moet willen realiseren.</p>	<p>De Gnephoek is geselecteerd na een uitgebreide analyse, waarbij onder andere het bodemtype, de draagkracht en bereikbaarheid zijn meegewogen. De veenondergrond brengt uitdagingen met zich mee, maar het Contourenplan (het basialternatief in de NRD) stelt "water- en bodem gestuurd bouwen" centraal. Hierdoor wordt de ontwikkeling afgestemd op de natuurlijke beperkingen en mogelijkheden van het</p>	Niet van toepassing.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		<p>gebied. Het basialternatief biedt ruimte voor duurzame mobiliteit. Dit wordt bereikt door fietsvriendelijke infrastructuur, en openbaar vervoer op strategische punten. Bovendien worden in het MER de effecten van deze grootschalige woningbouw in beeld gebracht waarmee de gevolgen van de woningbouw goed afgewogen kunnen worden.</p>		
6	<p>Wij verzoeken u om onze vragen, zorgen en de eerder uitgebrachte adviezen van PAL en PARK zoals beloofd mee te nemen in de overwegingen bij de voorkeursvariant en het vervolgproces.</p>	<p>De keuze voor een voorkeursvariant zal mede gebaseerd zijn op de uitkomsten van het MER en is tevens een politieke keuze van het bevoegd gezag. De genoemde adviezen en uw zienswijze op deze NRD worden, zoals toegezegd m.b.t. de genoemde adviezen en voor zover mogelijk, benut voor het opstellen van het MER en anders</p>	<p>De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.</p>	<p>Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.</p>

		voor het opstellen van het Masterplan.		
7	Het plangebied staat op figuur 1.1 aangegeven inclusief het plan 's Molenaarspad. Dit plan zou daarom, maar ook om moverende redenen, deel moeten uitmaken van het MER gezien de ligging en de aansluiting op de ontwikkelingen in de Gnephoek ondanks dat dit plan al eerder vastgesteld is.	De begrenzing zoals opgenomen in figuur 1.1. is indicatief en wordt op perceel- en kavelniveau nog uitgewerkt in het MER en de wijziging van het omgevingsplan. De ontwikkeling aan het 's Molenaarspad (De Centrale) is geen onderdeel van de gebiedsontwikkeling Gnephoek. Deze ontwikkeling loopt zijn eigen planologische spoor. De ontwikkeling maakt wel onderdeel uit van de (autonome) ontwikkelingen in de omgeving die worden meegenomen in het MER voor de Gnephoek.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD. De exacte begrenzing zoals opgenomen in figuur 1.1. van de NRD is indicatief en wordt op perceel- en kavelniveau uitgewerkt in het MER
8	Behalve het plangebied moet er ook sprake zijn van een studiegebied dat veel ruimer opgevat kan worden, omdat dan ook duidelijk wordt wat de effecten op de ruime omgeving van het plangebied kunnen zijn.	In het MER worden de milieueffecten in beeld gebracht in (plangebied) en rondom de Gnephoek (studiegebied). Het onderzoeks- en effectgebied (studiegebied) is dus groter dan alleen de	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		Gnephoek (plangebied). Dit is ook toegelicht in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau, onder 6.2 (Reikwijdte).		
9	Het gehele lint Landlustweg is opgenomen in het plangebied. Wij begrepen op de informatiebijeenkomst van 4 november 2024 dat de particuliere eigendommen (waar geen voorkeursrecht op zit) gehandhaafd blijven. Wij verzoeken u daarom om de plangrens op dit punt aan te passen, want het gaat hier om een studiegebied en niet om een plangebied.	De begrenzing zoals opgenomen in figuur 1.1 van de NRD is indicatief en wordt op perceel- en kavelniveau nog uitgewerkt voor het MER en de wijziging van het omgevingsplan. Of een perceel onderdeel is van het plan- of studiegebied maakt voor de effectbeoordeling overigens geen verschil. De omstandigheid dat een perceel of locatie onderdeel is van het plangebied houdt tot slot niet automatisch in dat hier ook een verandering (transformatie) gaat optreden.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
10	Gemeente en provincie nemen ten aanzien van de plan-project MER een eigen besluit. Wat gebeurt er als er sprake zal zijn van een tegengesteld besluit?	Om de ontwikkeling mogelijk te maken moet het omgevingsplan worden gewijzigd. Dat is alleen mogelijk als het provinciale beleid en	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		regelgeving de ontwikkeling mogelijk maken. Indien de provincie op basis van het MER (of anderszins) de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening niet wijzigt, bestaat er voor de gemeente geen grondslag om het omgevingsplan te wijzigen.		
11	Waarop wordt alleen een passende beoordeling m.b.t stikstofdepositie gegeven?	Gelet op de ligging van de Gnephoek ten opzichte van Natura 2000 gebieden beperken eventuele verstoringseffecten zich tot stikstofdepositie. Van areaalverlies of verstoring door bijvoorbeeld recreatie of licht is geen sprake. In de passende beoordeling, die opgesteld wordt in het kader van dit Mer, wordt hier dieper op ingegaan.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD. In het MER wordt rekening gehouden met de meest actuele regelgeving en jurisprudentie met betrekking tot stikstof.
12	Gekozen is voor de Gnephoek als voorkeursalternatief, waardoor geen andere locaties in deze MER onderzocht worden. Waarom is bij die keuze voor het voorkeursalternatief	Het door de gemeenteraad vastgestelde Contourenplan is in de	Niet van toepassing.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

	geen participatie toegepast, terwijl dit om een heel belangrijke keuze gaat?	NRD aangeduid als basisalternatief en niet als voorkeursalternatief. In de NRD is in hoofdstuk 2 kort uiteengezet welke voorgeschiedenis aan de vaststelling van het Contourenplan is voorafgegaan. Uiteindelijk is door de gemeenteraad vastgestelde Omgevingsvisie De Gnephoek aangewezen als te ontwikkelen locatie. Voorafgaand kon op (het ontwerp van) de omgevingsvisie worden gereageerd. Op basis van deze keuze in de Omgevingsvisie wordt nu verder gewerkt aan de planvorming voor de Gnephoek.		
13	Waarom is die omgevingsanalyse niet aan inwoners voorgelegd in het kader van die participatie?	De NRD geeft in hoofdstuk 2 een kort overzicht van het afwegingstraject dat heeft plaatsgevonden voordat het Contourenplan is vastgesteld. De omgevingsanalyse is een	Niet van toepassing.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		‘voorstudie’ geweest voor de uiteindelijke door de gemeenteraad vastgestelde Omgevingsvisie. Er heeft participatie plaatsgevonden in het kader van de Omgevingsvisie.		
14	Het voornemen is om te komen tot een digitale MER. Op welke wijze vindt terugkoppeling plaats naar de inbrengers van informatie in de vorm van bevestiging ontvangst en terugkoppeling wat er met die informatie gebeurd is?	Een digitaal MER zorgt voor een toegankelijke beschikbaarheid van de milieu informatie. Het vormt geen vervanging voor de reguliere informatie- en communicatiekanalen.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
15	In het planvoornemen wordt uitgegaan van woningaantallen zonder iets over de realisatievolgorde van de verschillende woningtypes te schrijven, terwijl dit van groot belang is in verband met de woningvraag op korte en middellange termijn.	De fasering van de ontwikkeling is een punt van uitwerking in het Masterplan en het MER.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
16	Op basis van het onderzoek uit 2020 en de toen vigerende beleidskaders is gekozen voor de Gnephoek. Op basis van de in het Contourenplan gestelde uitgangspunten, in het bijzonder het beleid voor water en bodem sturend, zou je mogelijk op andere locaties uitkomen voor inpassen van een grootschalige stadswijk met het STOMP-principe in de regio en Alphen.	In het MER zal een historisch overzicht worden gegeven van de doorlopen stappen en zal de keuze voor de Gnephoek als woningbouwlocatie, ten opzichte van andere potentiële locaties, nader onderbouwd worden. Een eerste	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		aanzet hiervoor is al in de NRD opgenomen.		
17	Bij de opsomming van de aandachtspunten bij de ontwikkellocaties is klimaatadaptie (als integraal aandachtsgebied) niet genoemd, terwijl dat wel in de SWOT-analyse en in het beoordelingskader wel genoemd. Is dat bewust gedaan?	Nee. In het NRD is een zeer korte historische terugblik opgenomen. In het MER zal hier nader op worden ingegaan en in de onderbouwing van de keuze voor de locatie Gnephoek voor woningbouw, zal ook klimaatadaptatie benoemd worden.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
18	In het Toekomstperspectief wordt aangegeven dat de Gnephoek positief scoort op 'bereikbaarheid van stedelijke voorzieningen'. Juist de bereikbaarheid is door de aanwezige waterlopen, zoals de Heijmanswetering en Oude Rijn, heel ingewikkeld en dat maakt dat forse investeringen nodig zijn. Wij vragen ons af of het investeren in bruggen en/of een aquaduct om het gebied bereikbaar te maken voor grootschalige woningbouw, financieel haalbaar is.	Het onderzoeken van de financiële haalbaarheid is geen onderdeel van het MER. Rekening wordt gehouden met investeringen voor infrastructuur. De uitvoerbaarheid zal onderdeel zijn van de motivering bij de wijziging van het Omgevingsplan.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
19	Bij bereikbaarheid zijn niet alleen stedelijke voorzieningen van belang, maar ook de concentraties van bijvoorbeeld werkgelegenheid (in een ruimer gebied).	De concentraties van werkgelegenheid zijn bekend. Het multimodale verkeersmodel waarmee in het MER wordt gewerkt houdt hier rekening mee.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

20	Er wordt onvoldoende stilgestaan bij de noodzaak voor forse uitbreiding van de infrastructuur als gevolg van de geïsoleerde ligging van de Gnephoek.	Mobiliteit en daarmee bereikbaarheid is een belangrijk te onderzoeken aspect in het MER en is uitgebreid beschreven in de NRD.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
21	“... de in 2017 gerealiseerde Maximabrug zorgt voor een goede ontsluiting van de Gnephoek..”Dit lijkt vooral te gaan over autobereikbaarheid in de jaren '90. Voor een woonwijk anno nu is bereikbaarheid voor de auto met één brug niet voldoende en zijn bereikbaarheid voor OV, fiets en voet minstens zo belangrijk. Dit is iets om ook te vermelden, want deze conclusie uit de SWOT geeft geen goed beeld van de werkelijke situatie.	De aangehaalde zinsnede komt uit de SWOT-analyse Gnephoek waarover in de NRD een korte passage is opgenomen. In het Contourenplan (= basisalternatief in het MER) is het mobiliteitsconcept gericht op het STOMP-principe. In het alternatief 'maximaal duurzame mobiliteit' wordt nader onderzocht hoe we autogebruik kunnen verminderen en andere manieren van mobiliteit kunnen stimuleren. Dit staat ook zo beschreven in de NRD.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
22	Klimaatverandering wordt in alinea 3 als term gebruikt, terwijl dat klimaataanpassing zou moeten zijn.	De term is indertijd gebruikt in de SWOT-analyse die in de NRD is aangehaald. Deze term wordt hier gebruikt	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		omdat het een quote uit de SWOT-analyse betreft.		
23	Bij 60 ha nieuwe natuur is de vraag hoe nieuw die nieuwe natuur is, of er sprake is van hernieuwen van natuur.	Dit betreft het omzetten van grond die nu in agrarisch gebruik is, naar natuur, waarmee er sprake is van nieuwe natuur. De exacte natuur(doel)typen van deze nieuwe natuur worden onderzocht in het kader van het MER.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
24	Wordt bij de planontwikkeling op enigerlei wijze rekening gehouden met een toekomstige uitbreiding van het te bebouwen gebied?	Nee. In het MER wordt geen alternatief onderzocht waarin een toekomstige extra uitbreiding van het te bebouwen gebied mogelijk is.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
25	Het Contourenplan geeft een gedetailleerd programma aan. In hoeverre kan hiervan worden afgeweken indien de financiële situatie daarvoor aanleiding geeft.	Het in het Contourenplan opgenomen programma is indicatief. Het definitief programma c.q. de bandbreedte wordt uiteindelijk vastgelegd in de wijziging van het omgevingsplan.	Niet van toepassing.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
26	In het beleidskader zou aan de orde moeten komen in hoeverre de Gnephhoek actief bijdraagt aan de prioriteiten van het nationaal beleid op diverse gebieden. Daarmee wordt recht	In het MER wordt aangegeven welke (nationale) milieu	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

	gedaan aan de inkadering op het gebied van allerlei beleidsterreinen.	gerelateerde wet- en regelgeving relevant is voor het project en of het project kan voldoen aan de randvoorwaarden die daaruit voortkomen. In de NRD is een aanzet daarvoor opgenomen. Daarnaast zal hoe de ontwikkeling van de Gnephoek zich verhoudt tot het nationale beleid, een onderdeel zijn van de verantwoording en motivering bij de wijziging van het omgevingsplan.		
27	Het lijkt erop dat het bedrijventerrein Hoogewaard in Koudekerk bedrijven met hoge milieucategorie gaat opvangen. Dit kan de ontwikkeling van woningbouw in Koudekerk in de weg staan.	Op het bedrijventerrein Hoogewaard zijn op basis van het vigerende Omgevingsplan bedrijven in de hogere milieu categorieën toegestaan. Dit wijzigt niet door de (eventuele) opvang van bedrijven vanuit de Gnephoek. Het is ook de bedoeling en wenselijk dat zich daar bedrijven vestigen in de hogere milieu categorieën. Bij	Niet van toepassing.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		ruimtelijke ontwikkeling in de omgeving dient daarmee rekening te worden gehouden.		
28	Maken de woningen die bij het plan 's Molenaarspad worden gebouwd, deel uit van het volume van de 5.500 woningen?	Nee.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
29	Het noordoostelijk deel van de Gnephoek is aangewezen als stiltegebied. Welke eisen worden aan een stiltegebied gesteld en hoe worden die toegepast bij dit gebied?	De regels voor stiltegebied liggen vast in de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening en deze zullen toegepast worden in het MER. Het Basisalternatief voldoet aan deze regels. Er zal in het MER beoordeeld worden of ook de alternatieven, voldoen aan deze regels.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
30	Is de cumulatie van effecten door automobilititeit en bereikbaarheid per 2040 meegenomen? Er worden namelijk meer plannen tegelijkertijd ontwikkeld in het westen van Nederland (Bleizo Zoetermeer 4.000-6.000 woningen) Cortelande 5e dorp Zuidplaspolder 8.000 woningen en Rijnenburg 63.000-77.000 woningen.	In de mobiliteitsberekeningen die worden gemaakt, zal rekening worden gehouden met toekomstige ontwikkelingen waarvoor al een definitief ruimtelijk besluit is genomen.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
31	Welke autonome ontwikkelingen in de Gnephoek worden wèl meegenomen (en dus ook de kosten?)	In hoofdstuk 4.2 van de NRD is een korte beschrijving van de autonome ontwikkeling	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		vermeld. Die wordt in het MER nader beschreven en uitgewerkt.		
32	Welke argumenten gaan ten grondslag liggen aan de keuzes die straks gemaakt gaan worden? Gaan financiën als hoofdargumenten gelden voor die besluitvorming?	De argumenten en afwegingen zijn breed. Het MER geeft inzicht in de (brede) milieueffecten en levert daarmee argumenten voor de maken keuzes.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
33	Wij pleiten ervoor <u>alle</u> alternatieven te onderzoeken op de effecten buiten het plangebied.	Dat gebeurt. Zowel het basisalternatief, de alternatieven, als het uiteindelijke voorkeursalternatief worden in het MER in de brede context beoordeeld (en dus voor het gehele studiegebied en niet alleen voor het plangebied).	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
34	Wij stellen voor om een minder dichtbebouwd alternatief te onderzoeken. Er zijn voldoende twijfels over het gekozen concept voor een zogenaamde compacte stadswijk met 5500 woningen, waarvan 2/3 betaalbaar, in combinatie met een structurele uitwerking van het STOMP-principe, omdat dit gezien bereikbaarheid en grillige veenondergrond in de Gnephoek zeer complex is en het STOMP-principe vraagt om ander soort locatie-eisen (de Gnephoek is in beginsel een locatie voor goede auto-bereikbaarheid). Je kunt je afvragen of je met de kennis van nu de beoogde grootschalige woningbouw in een afgelegen Gnephoek moet willen.	Gezien de vraag naar woningen en de beperkte ruimte kiezen we ervoor om een gedeelte van de Gnephoek als compacte stadswijk in te richten. In het MER onderzoeken we de gevolgen voor mobiliteit. Ook zal er goed onderzoek gedaan	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		worden naar de ondergrond. In alle te onderzoeken alternatieven in het MER, is realisatie van ca. 5.500 woningen het uitgangspunt.		
35	Voor ontwikkelingen in gebieden met hoge (beschermd) landschappelijke waarden bevat het rapport in ieder geval een alternatief dat gericht is op behoud en mogelijk versterking van bestaande waarden. Dit speelt vooral bij beschermde landschappen, maar kan ook elders een rol spelen.	De reactie wordt voor kennisgeving aangenomen.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
36	Hierbij moet het effect op waardevol (cultuur)landschap en (agrarisch) erfgoed meegenomen worden.	De effecten op cultuurhistorische en landschappelijke waarden worden in het MER onderzocht. Dit volgt uit het beoordelingskader (hoofdstuk 6.3) van de NRD.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
37	Is er naast respect voor historische geografie ook respect voor cultuurhistorische aspecten van de omgeving?	De effecten op archeologische, cultuurhistorische en landschappelijke waarden worden in het MER onderzocht. Dit volgt uit het beoordelingskader (hoofdstuk 6.3) van de NRD.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

38	Er wordt gesproken over compacte buurtschappen met (samen?) 5.000 – 6.000 woningen. Waarom wordt hier gesproken over 6.000 woningen, terwijl 5.500 woningen als het maximum wordt gepresenteerd? Bedoeld worden buurtschappen van kleine omvang, maar hoe groot moeten die worden?	In het Contourenplan gaat het om circa 5.500 woningen. Vandaar de opgenomen bandbreedte in de NRD van 5.000 tot 6.000 woningen. Daarmee worden de milieueffecten van deze gehele bandbreedte in beeld gebracht. De omvang van de te realiseren buurten kan variëren en wordt nader uitgewerkt in het Masterplan.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
39	Effecten buiten het plangebied die bij het Contourenplan zouden ook beschreven moeten worden.	Dat gebeurt. Zowel het basialternatief, de alternatieven, als het voorkeursalternatief worden in de brede context beoordeeld. Dat wordt het studiegebied genoemd.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
40	Wij pleiten ervoor om in beeld te brengen op welke wijze grotere neerslaghoeveelheden worden verwerkt bijv. tot 250 mm/etmaal.	Het in beeld brengen van de effecten van grote neerslaghoeveelheden is onderdeel van het MER. Ook effecten van grotere hoeveelheden dan 120mm/etmaal, zoals 250 mm/etmaal.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

41	Tevens zijn wij voorstander van het kwantitatief benaderen van water/droogte/hittestress die inhoud geven aan “klimaatrobust”.	De beoordelingen in het MER worden zoveel als mogelijk kwantitatief gedaan. Specifiek voor de genoemde klimaataspecten is dat ook zo benoemd in het beoordelingskader (hoofdstuk 6.3) in de NRD.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
42	Kan er inzicht gegeven worden in de keuze “droog wonen” of droog evacueren”, omdat niet alles mogelijk is? Wat is de bijbehorende omvang van het onderzoeksgebied en welke effecten treden op?	De effecten op wonen en evacueren worden in het MER beeld gebracht in het kader van ‘wateroverlast’ en ‘hoogwaterveiligheid’.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
43	Welke uitgangspunten gelden er voor natuur inclusief bouwen?	In het basialternatief (contourenplan) is natuur inclusief bouwen uitgangspunt. In de NRD is dat niet expliciet genoemd of uitgewerkt. Wel is in de NRD benoemd dat er in het alternatief dat inzet op water, bodem, klimaatadaptatie en natuur, maximaal wordt ingezet op de realisatie van natuurwaarden. Natuur inclusief bouwen is daar uiteraard onderdeel van. Omdat	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		de NRD alleen de reikwijdte en het detailniveau van het MER beschrijft, is het niet nodig om dit uit te werken in de NRD. Uiteraard wordt in het MER het natuur inclusief bouwen verder uitgewerkt en onderzocht.		
44	Wat is de meest effectieve compensatielocatie voor stiltegebied en broedvogels?	Het stiltegebied blijft in de Gnephoek en valt in het Basisalternatief samen met de natuurontwikkeling waardoor er geen compensatie nodig is. Voor het aangewezen weidevogelgebied vindt een studie plaats naar compensatie.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
45	Wat is in het alternatief 'maximaal natuur en groen' de bijbehorende omvang van het onderzoeksgebied en welke effecten in relatie daarmee treden dan op?	In de NRD is in hoofdstuk 6.2 toegelicht dat het studiegebied het totale gebied is waarin milieueffecten als gevolg van het realiseren van het planvoornemen in het plangebied kunnen optreden. De effecten zijn per aspect verschillend en daarmee	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		ook het onderzoeksgebied. In het MER wordt per aspect worden toegelicht wat het relevante studiegebied is.		
46	Welke verbindingen met andere natuurgebieden kunnen gerealiseerd worden?	Het realiseren van (fysieke) verbindingen met andere natuurgebieden is geen (onderzoeks)doel op zich. In het MER wordt in beeld gebracht welke meerwaarde de natuurontwikkeling in de Gnephhoek heeft of kan hebben in het grotere regionale geheel.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
47	Wat is in het alternatief Maximaal duurzame mobiliteit de bijbehorende omvang van het onderzoeksgebied en welke effecten in relatie daarmee treden dan op?	Het studiegebied betreft het gehele gebied waar er mobiliteitseffecten zijn als gevolg van realisatie van de Gnephhoek. Welke effecten optreden is onderwerp van onderzoek in het MER.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
48	Gesproken wordt over mobiliteit binnen de Gnephhoek. Hoe wordt aandacht besteed aan de mobiliteit direct buiten de wijk? In hoeverre wordt onderzoek gedaan naar sluipverkeer en andere invloed van verkeer vanuit de Gnephhoek?	De effecten van de ontwikkeling van de Gnephhoek op mobiliteit en het wegennet worden binnen en	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		buiten het plangebied onderzocht. Het studiegebied betreft het gehele gebied waar er mobiliteitseffecten te verwachten zijn.		
49	De mobiliteit door bouwactiviteiten moet hierbij volgens ons ook meegenomen worden.	Dit komt aan de orde in het MER in het kader van stikstof, fasering en verkeerveiligheid. In het NRD is beschreven dat in het alternatief "Maximaal duurzame energie/circulariteit" gedacht kan worden aan het beperken van het aantal vrachtautobewegingen in de realisatiefase door aanvoer via water en/of het gebruik van elektrische werktuigen.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
50	De volgorde van aanleg van verkeersvoorzieningen zou geoptimaliseerd moeten worden.	In het MER en het Masterplan wordt de fasering nader uitgewerkt. De aanleg van verkeersvoorzieningen maakt daarvan onderdeel uit en is relevant in het kader van de (effecten van) mobiliteit.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

51	Hoe hard is de ruimteclaim voor parkeren (t.o.v. groen) bij tegenvallende resultaten van STOMP?	Deze vraag is geen onderdeel van het onderzoek in het kader van het MER, maar zal in het omgevingsplan worden meegenomen.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
52	Welke rol is weggelegd voor elektrische voertuigen en buurtbatterijen bij energieopslag?	Het is op dit moment nog onduidelijk of energieopslag in elektrische voertuigen en/of buurtbatterijen onderdeel is van een van de alternatieven die onderzocht worden in het kader van het MER. Het zou kunnen dat deze vormen onderdeel zijn van het te onderzoeken alternatief maximaal duurzame energie/circulair. Dat zal blijken in het MER.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
53	Op welke wijze wordt inhoud gegeven aan het voorkeursalternatief? Langs welke richtlijnen wordt gewerkt? Financiën, woon- en leefklimaat, kansen voor integratie van bevolkingsgroepen (kansen op samenleven)?	Dat zal bepaald worden tijdens het opstellen van het MER. De uitkomsten van het MER en de afspraken die zijn vastgelegd in de Bestuursovereenkomst Ontwikkeling Gnephoek, zullen daarvoor belangrijke bouwstenen zijn.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

54	Wordt rekening gehouden met schuilplaatsen in geval van (internationale) conflicten?	Nee. Dit wordt niet meegenomen in het MER.	Niet van toepassing.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
55	Voor het plangebied wordt verwezen naar figuur 1.1. Aangezien dit een belangrijk gegeven is, zou er een kaartje met een duidelijker afgrenzing van het gebied dan figuur 1.1. moeten komen.	De begrenzing zoals opgenomen in figuur 1.1 van de NRD is indicatief en wordt op perceel- en kavelniveau nog uitgewerkt in het MER en de wijziging van het omgevingsplan. Aangezien in de NRD alleen de reikwijdte en het detailniveau worden aangegeven van het uit te voeren onderzoek, is het geen probleem dat deze begrenzing nog niet op perceel- en kavelniveau is uitgewerkt. In het MER moet dit uiteraard wel op dat niveau gebeuren.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
56	Wij zien graag een beschrijving van reikwijdte per (ruimtelijk) onderdeel en de financiële consequenties (binnengemeentelijke afweging).	Dit is geen onderdeel van het MER. Dit komt aan de orde bij (de toelichting op) wijziging van het omgevingsplan.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
57	In het beoordelingskader ontbreekt de toets van het effect op de bestaande omgeving (bijv. het effect van bouwwerkzaamheden op de bestaande monumentale boerderijen die op dezelfde kleilaag gebouwd zijn, zonder heipalen, als waar nu gebouwd gaat worden met heipalen)	De effecten op cultuurhistorische waarden (dus ook van het bouwen nabij monumenten) worden in	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		het MER meegenomen, zoals beschreven in het beoordelingskader (hoofdstuk 6.4) van de NRD.		
58	Gezien het toenemende belang en de ligging van de polder zouden alle beoordelingsaspecten bij "Water" zowel kwalitatief als kwantitatief beschreven moeten worden.	In de NRD is toegelicht dat het detailniveau soms kwantitatief wordt beoordeeld en soms kwalitatief. De mate van concreetheid hangt hier nauw mee samen. In het beoordelingskader (hoofdstuk 6.4) wordt voor zover mogelijk kwalitatief beoordeeld, in het bijzonder het voorkeursalternatief.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
59	Bij Duurzaamheid, Toekomstbestendigheid zou niet alleen kwalitatief getoetst moeten worden maar ook kwantitatief (het gaat over kosten).	Het streven is om criteria zoveel mogelijk kwantitatief te toetsen. Bij het opstellen van het MER wordt bepaald in hoeverre dat mogelijk is.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
60	Bij beoordelingskader graag ook aangeven wat de kansen zijn voor een evenwichtige opbouw van de bevolking (qua samenstelling, leeftijden economische positie) in totaal en per deelgebied	Dit is geen onderwerp voor het MER. In het op te stellen Masterplan wordt hierop ingegaan.	Niet van toepassing.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
61	Bij "Natuur" zou het aspect Beschermd en bedreigde soorten zowel kwalitatief als kwantitatief beschreven moeten worden.	In het MER zal hier, voor zover dit kan, kwantitatief naar gekeken worden. Dit is afhankelijk van de	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		beschikbare gegevens. In dit stadium wordt geen veldwerk uitgevoerd om aantallen soorten te inventariseren. In het kader van de wijziging van het omgevingsplan volgt, indien nodig, nader (veld)onderzoek.		
62	Wat is de ruimte voor bijsturing tijdens de realisatie, bijvoorbeeld naar minder woningen, aanpassing uitgangspunten STOMP en natuurontwikkeling? Komen er vaste evaluatiemomenten?	Dit is een punt dat, zoals aangeven in hoofdstuk 6.3 van de NRD, als hoofdstuk 'Monitoring en Evaluatie' wordt uitgewerkt en opgenomen in het MER.	De reactie van de provincie is identiek aan die van de gemeente.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.
63	Hoe stelt de gemeente zich voor om per aandachtsgebied de bevolking te betrekken met in totaal 2 x 2 uren gepland overleg met een gezelschap van enkele tientallen deelnemers. Welke voorinformatie wordt verstrekt en wat zijn de mogelijkheden om interactief de alternatieven in te kleuren?	Voor de communicatie en participatie voor het project Gnephoek is een plan en proces vastgesteld. Onderdeel hiervan zijn werkgroepen waarin onder begeleiding input wordt opgehaald voor het Masterplan en het MER. Belangstellenden hebben zich op de georganiseerde informatieavonden en daarna kunnen opgeven voor één of meerdere werkgroepen. De	Niet van toepassing.	Deze reactie leidt niet tot aanpassing van de NRD.

		wergroepen zijn inmiddels bijeengewees. In dezelfde werkgroepen wordt later in het traject ook terugkoppeling gegeven.		
--	--	--	--	--

4 Advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage

4.1 Het advies

De Commissie voor de mer³ (hierna: Commissie) is om advies gevraagd over de NRD. De NRD is daartoe toegezonden aan de Commissie. Naar aanleiding hiervan en ten behoeve van het uit te brengen advies heeft de Commissie eind november 2024 een bezoek gebracht aan de Gnephoek. Op 28 januari 2025 heeft de Commissie schriftelijk advies uitgebracht. Het advies is integraal bijgevoegd als bijlage van deze Nota van Beantwoording.

De Commissie geeft aan dat de volgende informatie essentieel is in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over de ontwikkeling van Gnephoek, het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- Overzicht van de stappen die zijn doorlopen voorafgaand aan de mer-procedure en een onderbouwing van de daarin gemaakte keuzes, met speciale aandacht voor de rol die milieubelangen daarbij hebben gespeeld.
- Inzicht in zo concreet mogelijk geformuleerde ambities, randvoorwaarden en uitgangspunten voor het project, vooral vanuit het perspectief van klimaatverandering (water en bodem sturend) en de benodigde infrastructuur voor verkeer, energie en water.
- Een vergelijking van een basisalternatief, dat voldoet aan alle randvoorwaarden, met alternatieven die onderscheidend zijn vanuit de invalshoeken water en bodem, duurzame mobiliteit en duurzame energie en circulariteit.
- Inzicht in de effecten van de alternatieven op de omgeving, met een doorkijk naar de effecten op de lange termijn, vooral onder invloed van klimaatverandering en bodemdaling.

³ De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval de gemeenteraad van Alphen aan den Rijn, Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland - besluit over de ontwikkeling van Gnephoek.

- Beschouw de ontwikkeling van Gnephoek in het MER nadrukkelijk in de context van het gehele gemeentelijke woningbouwprogramma. Betrek ook andere relevante ontwikkelingen in de gemeente en in de directe omgeving.
- Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

Daarnaast adviseert de commissie het volgende:

- De Commissie adviseert om het MER te gebruiken om daadwerkelijk 'de hoeken van het speelveld' te verkennen, door middel van alternatieven die ruimtelijk onderscheidend zijn. In het basialternatief zijn al veel randvoorwaarden en maatregelen opgenomen met het oog op klimaatbestendigheid, het water- en bodemsysteem en biodiversiteit. Vanwege de samenhang tussen deze aspecten adviseert de Commissie om de alternatieven maximaal klimaatbestendig en groenblauw netwerk samen te voegen in één alternatief, dat het water- en bodemsysteem als het belangrijkste uitgangspunt neemt.
- Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied. Ga ook in op de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige milieutoestand zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij beschrijving van deze ontwikkeling uit van te verwachten veranderingen in de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten, zoals de transitie van het bedrijventerrein Rijnhaven-Oost naar een gemengd woon- en werkgebied. In paragraaf 4.2 van de NRD is aangegeven dat de realisatie van het Regionale Woningbouwprogramma Holland Rijnland – behalve de Gnephoek zelf - als onderdeel wordt gezien van de autonome ontwikkeling. De Commissie wijst erop dat alleen ontwikkelingen waarover al een definitief ruimtelijk besluit is genomen tot de autonome ontwikkeling worden gerekend. Ontwikkelingen waar dat niet voor geldt, zoals een groot deel van het woningbouwprogramma, kunnen alleen tot de autonome ontwikkeling worden gerekend als daarvoor een vergunningaanvraag is gedaan en wordt onderbouwd dat ze voldoende concreet en ruimtelijk inpasbaar zijn.
- Klimaatbestendigheid is een belangrijke randvoorwaarde voor het project. Daarom is van belang dat de referentiesituatie en de effecten van alle alternatieven ook op de (zeer) lange termijn in beschouwing worden genomen. De tijdshorizon van klimaatverandering komt niet overeen met de gebruikelijke planhorizon van het ruimtelijk beleid. Gezien de bestaande onzekerheden van klimaatverandering adviseert de Commissie om (voor alle alternatieven) een doorkijk te geven naar effecten op de (zeer) lange termijn (tot 2100). Maak gebruik van de recente Deltascenario's, de klimaateffectatlas en de KNMI '23 scenario's.
- In de tabel in het beoordelingskader is onderscheid gemaakt in twee beoordelingsniveaus: voor MER deel 1 en MER deel 2. Gezien het uitgebreide voortraject lijkt het onderscheiden van twee niveaus van beoordeling overbodig. Dit kan mogelijk tot verwarring en dubbel werk leiden. De Commissie beveelt aan om effecten zoveel mogelijk kwantitatief te beoordelen en daarbij de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid te betrekken.

- De Commissie adviseert om te onderzoeken hoe de ontwikkeling van de woonwijk kan bijdragen aan het behalen van doelen van het Zuid-Hollands natuurnetwerk en het behalen en behouden van een goede toestand van KRW-(grond)waterlichamen en daarbij gebruik te maken van de Ecologische Sleutelfactoren (ESF). Breng de bredere connecties met de geschetste verbindingen met het Zuid-Hollands natuurnetwerk in beeld. Maak concreet voor welke doelen en soorten de verbindingen dienen, wat daarbij de ecologische vereisten zijn (habitats, omvang, afstanden, stapstenen, te overwinnen doorsnijdingen et cetera) en schat daarmee in hoe groot de haalbaarheid is van volwaardige ecologische verbindingen. Denk daarbij aan zowel (meer) terrestrische als aquatische doelen.
- Houd rekening met fasering in de realisatie van het project en hanteer waar relevant verschillende tijdhorizonten. Besteed daarbij aandacht aan de effecten van fasering, tijdelijke effecten, bereikbaarheid en beschikbaarheid van voorzieningen in verschillende fasen.
- Geef inzicht in de gevolgen voor de (grond)waterkwaliteit en toets deze aan de chemische en ecologische doelen van de Kaderrichtlijn Water. Toon aan dat geen achteruitgang van de toestand van het water optreedt, ook niet tijdelijk. Geef aan hoe het project kan bijdragen aan het verbeteren van de waterkwaliteit en het bereiken van een goede toestand van oppervlaktewater- en grondwaterlichamen in het studiegebied.
- De Commissie beveelt daarom aan om ruimtelijke kwaliteit als zelfstandig criterium te hanteren en subcriteria te gebruiken om de alternatieven op verschillende schaalniveaus te beoordelen. Te denken valt aan de schaalniveaus:
 - ‘stad’ - hoe verhoudt het project zich tot de ruimtelijk kernwaarden en
 - stedenbouwkundige structuur van Alphen aan den Rijn? ‘de omgeving’ - hoe past het in de omgeving en de landschappelijke structuur?
 - ‘de woonomgeving’ - de kwaliteit van de directe woonomgeving.
 Het gaat in deze fase om ontwerpend onderzoek op hoofdlijnen, met een passend detailniveau voor deze fase. Tijdens het locatiebezoek heeft de gemeente aangegeven dat gestreefd wordt naar een integrale publiek-private samenwerking voor de verdere uitwerking van het project. De Commissie steunt deze ambitie, omdat dit belangrijk kan zijn voor het waarborgen van de ruimtelijke kwaliteit op verschillende niveaus.
- Neem in het MER een aanzet op voor het monitorings- en evaluatieplan. Geef aan wat de frequentie van monitoring en evaluatie is en wie verantwoordelijk is. Beschrijf in het MER hoe in de monitoring en evaluatie de beleving van bewoners en andere belanghebbenden een rol speelt. Laat indicatoren zoveel mogelijk aansluiten bij reguliere monitoringsprogramma’s, waaronder de provinciale Monitoring leefomgeving Zuid-Holland, en het al opgestelde beoordelingskader.

4.2 Reactie op het advies en wijzigingen in de NRD

Het uitgebrachte advies is uitgebreid, helder en bevat concrete actiepunten die gebruikt kunnen worden bij het opstellen van het MER. Het advies onderschrijft de in de NRD voorgestelde aanpak en biedt bruikbare handvatten voor het uitwerken in het MER.

Het advies leidt op drie punten tot aanpassing van de NRD:

- De alternatieven maximaal klimaatbestendig en groenblauw netwerk worden samengevoegd tot één alternatief dat het water en bodemsysteem als belangrijkste uitgangspunt neemt. Dat betekent dat er niet vier maar drie alternatieven worden onderzocht in het MER, naast het basisalternatief en de autonome ontwikkeling.
- Gezien de bestaande onzekerheden van klimaatverandering wordt voor alle alternatieven een doorkijk gegeven naar effecten op de (zeer) lange termijn (tot 2100). Daarbij wordt gebruik gemaakt van de recente Deltascenario's, de klimaateffectatlas en de KNMI '23 scenario's.
- Ruimtelijke kwaliteit wordt als zelfstandig beoordelingscriterium toegevoegd aan het beoordelingskader waarbij de alternatieven op verschillende schaalniveaus beoordeeld worden.

Het advies van de Commissie wordt overgenomen. De adviezen en aanbevelingen worden overgenomen in het MER.

BIJLAGE 1

Verzendlijst Notitie Reikwijdte en Detailniveau Gnephoek

Provincie Utrecht

Provincie Noord-Holland

Rijkswaterstaat (via e-formulier)

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (via e-formulier)

Gemeente Kaag en Braassem

Gemeente Leiderdorp

Gemeente Zoeterwoude

Gemeente Zoetermeer

Gemeente Lansingerland

Gemeente Waddinxveen

Gemeente Bodegraven Reeuwijk

Gemeente Nieuwkoop

Omgevingsdienst Haaglanden

Omgevingsdienst Midden Holland

DCMR Milieudienst Rijnmond

Veiligheidsregio Hollands Midden

GGD

Hoogheemraadschap van Rijnland

Rijkswaterstaat (via e-formulier)

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (via e-formulier)

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Gebiedsontwikkeling Gnephoek, gemeente Alphen aan den Rijn

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

28 januari 2025 / projectnummer: 3880

1 Advies voor de inhoud van het MER

De gemeente Alphen aan den Rijn en de provincie Zuid-Holland willen gezamenlijk woningen realiseren in de Polder Gnephoek. Het gaat om 5.500 woningen, voorzieningen, 60 hectare natuur en 30 hectare stedelijk groen. Voor de besluiten die hiervoor nodig zijn, wordt een gecombineerd plan- en project-milieueffectrapport (MER) opgesteld. De gemeente Alphen aan de Rijn en de provincie Zuid-Holland hebben de Commissie voor de milieueffectrapportage (verder 'de Commissie') gevraagd om te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER.

Essentiële informatie voor het MER

Het project Gnephoek kent een lange voorgeschiedenis. In het voortraject is al veel onderzoek uitgevoerd en zijn al veel keuzes en afspraken gemaakt tussen de gemeente en de provincie, in samenwerking met andere partijen. Het daaruit voortkomende 'contourenplan'¹ vormt een goed onderbouwde basis voor het project.

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het besluit over de ontwikkeling van Gnephoek, het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- Overzicht van de stappen die zijn doorlopen voorafgaand aan de mer-procedure en een onderbouwing van de daarin gemaakte keuzes, met speciale aandacht voor de rol die milieubelangen daarbij hebben gespeeld.
- Inzicht in zo concreet mogelijk geformuleerde ambities, randvoorwaarden en uitgangspunten voor het project, vooral vanuit het perspectief van klimaatverandering (water en bodem sturend) en de benodigde infrastructuur voor verkeer, energie en water.
- Een vergelijking van een basisalternatief, dat voldoet aan alle randvoorwaarden, met alternatieven die onderscheidend zijn vanuit de invalshoeken water en bodem, duurzame mobiliteit en duurzame energie en circulariteit.
- Inzicht in de effecten van de alternatieven op de omgeving, met een doorkijk naar de effecten op de lange termijn, vooral onder invloed van klimaatverandering en bodemdaling.

Beschouw de ontwikkeling van Gnephoek in het MER nadrukkelijk in de context van het gehele gemeentelijke woningbouwprogramma. Betrek ook andere relevante ontwikkelingen in de gemeente en in de directe omgeving.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. Ze bouwt in haar advies voort op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)². Voor een goed begrip van het advies zijn onderdelen van de NRD die de Commissie belangrijk vindt in het advies overgenomen of samengevat.

¹ Contourenplan Gnephoek, voorbeeld voor een water en bodem gestuurde gebiedsontwikkeling, 6 juli 2023.

² Ontwikkeling Gnephoek, Notitie Reikwijdte en Detailniveau ten behoeve van de milieueffectrapportage, Sweco, 18-09-2024.

Figuur 1: Gnephoek en omgeving (bron: NRD)

Aanleiding MER

Het voorgenomen project bestaat uit de realisatie van 5.500 woningen, voorzieningen, 60 ha nieuwe natuur en 30 ha stedelijk groen. Daarnaast worden nieuwe verbindingen gerealiseerd voor auto- en fietsverkeer. Voor het voorgenomen project is een aanpassing van het omgevingsplan van de gemeente Alphen aan den Rijn, de Zuid-Hollandse omgevingsverordening (ZHOV) en het Omgevingsprogramma Zuid-Holland nodig. De gemeenteraad van Alphen aan den Rijn is het bevoegd gezag voor het omgevingsplan, Provinciale Staten van Zuid-Holland voor de ZHOV en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland voor het omgevingsprogramma.

Voor de ZHOV en het omgevingsprogramma wordt een planmer-procedure doorlopen omdat deze een kader stellen voor een project waarvoor mogelijk een MER opgesteld moet worden, namelijk aanleg van een stedelijk ontwikkelingsproject (project J11 van bijlage V bij het Omgevingsbesluit). Voor het omgevingsplan moet een project-mer-beoordeling worden uitgevoerd. De gemeente en de provincie hebben besloten om gezamenlijk een gecombineerd plan- en project-MER op te stellen.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag - in dit geval de gemeenteraad van Alphen aan den Rijn, Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland - besluit over de ontwikkeling van Gnephoek.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3880 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Achtergrond en besluitvorming

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

2.1.1 Voorgeschiedenis en reeds gemaakte keuzes

Het project Gnephoek kent een lange voorgeschiedenis. In 2016 is een verkenning uitgevoerd naar nieuwe woningbouwlocaties in de gemeente. Daarin zijn zes potentiële locaties geselecteerd. Voor deze locaties is een analyse van sterke en zwakke punten uitgevoerd (SWOT-analyse), waarvoor in de NRD wordt verwezen naar de nota Toekomstperspectief (2018).³ In de omgevingsvisie (januari 2022)⁴ is de Gnephoek (samen met onder andere Noordrand I) als ontwikkellocatie aangewezen. Om verschillende redenen vond de provincie Zuid-Holland de Polder Gnephoek destijds echter niet geschikt voor de bouw van 8.000 tot 10.000 woningen.⁵

In maart 2021 werd een motie in de Tweede Kamer aangenomen over woningbouw in de Gnephoek. Op grond daarvan vroeg Minister de Jonge (Volkshuisvesting en ruimtelijke ordening) in mei 2022 voormalig Deltacommissaris Kuijken om advies over bebouwing in de Polder Gnephoek. In dit advies⁶ zijn vier scenario's uitgewerkt:

- Scenario 1: geen woningbouw.
- Scenario 2: 2.000–4.000 woningen en 50 ha natuur.
- Scenario 3: 5.500 woningen, 50 ha natuur en 30 ha groen/water⁷.
- Scenario 4: 8.000–9.000 woningen in Gnephoek en Vrouwgeestpolder.

Op basis van dit advies is scenario 3 uitgewerkt in het Contourenplan Gnephoek van de gemeente. Mede op basis van een quickscan naar financiële haalbaarheid is in het contourenplan uitgegaan van een ruimer plangebied dan in scenario 3, maar wel van hetzelfde aantal woningen. Naast woningen is 90 hectare gereserveerd voor groen en water.

Het contourenplan vormt het vertrekpunt voor de uitwerking van het project in het omgevingsplan van de gemeente en het omgevingsbeleid van de provincie. Dat betekent dat het alternatievenonderzoek in het MER zich zal beperken tot oplossingen die voldoen aan de randvoorwaarden en uitgangspunten van dit contourenplan (zie volgende paragraaf).

Geef in het MER een historisch overzicht van de doorlopen stappen. Onderbouw de keuze voor de Polder Gnephoek als woningbouwlocatie, ten opzichte van andere potentiële locaties. Betrek hierbij de rol van de SWOT-analyse uit het Toekomstperspectief.⁸ Geef aan:

- welke afwegingen gedurende dit proces zijn gemaakt en door wie;

³ Toekomstperspectief voor Landschap en Stad – Lef in het Groene Hart, Kuiper Compagnons, september 2018.

⁴ Omgevingsvisie 1.0 Alphen aan den Rijn: "Groene gemeente met lef!",

⁵ In een brief van 19 april 2022 aan Provinciale Staten geven Gedeputeerde Staten een onderbouwing van deze redenen.

⁶ Perspectief voor Gnephoek e.o, advies aan de Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening over woningbouw, ruimte en natuur in de Gnephoekpolder e.o. Wim Kuijken, onafhankelijk adviseur, 30 september 2022.

⁷ In dit rapport bestaat scenario 3 uit twee deelscenario's: scenario 3.1 gaat uit van 5.500 woningen in de Gnephoek, in scenario 3.2 is aanvullend ook de ontwikkeling van Noordrand I meegenomen. Scenario 3.1 is het uitgangspunt voor het contourenplan.

⁸ Uit de analyse in het Toekomstperspectief blijkt dat vooral de locatie Noordrand I op veel aspecten van het water- en bodemsysteem aanzienlijk beter scoort dan Gnephoek, bijvoorbeeld op de criteria draagkracht (van de ondergrond), veenoxidatie en bodemdaling.

- over welke aspecten van het project bestuurlijke en inhoudelijke discussie heeft plaatsgevonden en tussen welke partijen;
- hoe milieubelangen, in het bijzonder water en bodem en de kernwaarden van het Groene Hart, daarin zijn meegewogen;
- tot welke afspraken, randvoorwaarden en uitgangspunten van de betrokken partijen dit heeft geleid.

2.1.2 Randvoorwaarden en uitgangspunten

Het hiervoor geschetste voortraject heeft geleid tot een groot aantal ambities, randvoorwaarden en uitgangspunten voor de ontwikkeling. Dit komt tot uitdrukking in het contourenplan. In het contourenplan zijn de volgende drie conceptuele uitgangspunten voor de ontwikkeling van de Gnephoek opgenomen:

1. Water en bodem sturend, waarbij het natuurlijk systeem van bodem, water en ecologie als uitgangspunt geldt.
2. Nieuwe Alphense stedelijkheid met compacte buurten die bestaan uit een combinatie van wonen, werken en voorzieningen in een groene en gezonde leefomgeving.
3. Duurzaam in transitie⁹, waarbij de gevolgen niet afgewenteld worden op volgende generaties of omliggend gebied en het gebied op termijn in staat is om zelfvoorzienend te zijn.

Deze uitgangspunten zijn op pagina 65 van het contourenplan nader uitgewerkt. Neem deze uitgangspunten over in het MER. Maak ambities en randvoorwaarden zoveel mogelijk concreet en toetsbaar.¹⁰ Daarmee kunnen ze een rol spelen bij de ontwikkeling van de alternatieven, de beoordeling daarvan op doelbereik en effecten en bij monitoring en evaluatie.

Uit het participatieplan – dat een bijlage vormt bij de NRD – blijkt dat veel waarde wordt gehecht aan inbreng van bewoners en andere belanghebbenden bij het besluitvormingsproces en het opstellen van het MER. Geef in het MER aan welke rol deze inbreng speelt bij de afbakening en invulling van de alternatieven, het effectenonderzoek en bij monitoring en evaluatie.

2.1.3 Woningbouw Gnephoek in bredere context

In een woningmarktonderzoek uit 2023 is de woningbehoefte in de gemeente Alphen aan den Rijn tot 2050 bepaald. Circa 5.000 woningen zijn onderdeel van de autonome ontwikkeling. Het gaat daarbij vooral om inbreidingslocaties in de bestaande stad. Het

⁹ Dit uitgangspunt is – net als de andere uitgangspunten – uitgebreid toegelicht in de contourennota. Samengevat: “We zijn op een duurzame wijze in transitie, omdat we adaptief kunnen inspelen op veranderende maatschappelijke ontwikkelingen en ruimte bieden aan innovatieve oplossingen voor systemen die eindig raken, door:

- Een evenwichtig mobiliteitsconcept, gericht op lopen en fietsen, waardoor gezond leven vanzelfsprekend wordt.
- Een energiesysteem dat energieneutraal is en indien mogelijk op termijn zelfvoorzienend dan wel energieleverend wordt.
- In de ontwikkeling ruimte te bieden aan innovatie en op een nieuwe manier leren om waarde te creëren en te behouden.”

¹⁰ Zo kan de ambitie ‘klimaatbestendig’ verschillend geïnterpreteerd worden, waardoor er later in het planproces discussie kan ontstaan over de randvoorwaarden en uitgangspunten die daarmee samenhangen.

gemeentelijke programma maakt onderdeel uit van het regionale woningbouwprogramma voor de regio Holland-Rijnland. De Polder Gnephoek voldoet aan een deel van deze woningbehoefte, maar hiervoor zullen in de toekomst ook andere woningbouwlocaties in de regio nodig zijn.

De bouw van grote aantallen woningen heeft veel consequenties. Het leidt tot een grotere behoefte aan diverse voorzieningen en tot een toename van verkeersbewegingen (auto, langzaam verkeer, OV). Daarnaast moeten andere functies plaatsmaken voor de nieuwe woningen, voorzieningen en infrastructuur. Het is van belang om hiervoor in het MER niet alleen uit te gaan van de consequenties van het project Gnephoek, maar dit ook in een bredere context (integraal) te beschouwen. Dat wil zeggen dat (op hoofdlijnen) wordt ingegaan op de betekenis van woningbouw in Gnephoek, in combinatie met andere woningbouwlocaties, voor de behoefte aan en de verdeling van (commerciële en maatschappelijke) voorzieningen, groen, water, infrastructuur voor mobiliteit, energie-, afvalwater- en drinkwatervoorziening en andere aspecten in de gemeente Alphen aan den Rijn en omgeving.¹¹

2.2 Beleidskader

Hoofdstuk 3 van de NRD geeft een overzicht van relevante beleidskaders, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen nationaal beleid (zoals de NOVI en de Kamerbrief Water en Bodem Sturend), provinciaal en regionaal beleid (zoals regionale woonagenda en 'De Blauwe Lens' van het Hoogheemraadschap van Rijnland)¹² en gemeentelijk beleid (omgevingsvisie).

Geef in het MER aan welke wet- en regelgeving en welk beleid relevant zijn voor het project en of het project kan voldoen aan de randvoorwaarden die hieruit voortkomen. Ga daarbij in ieder geval in op:

- Nationaal beleid op het gebied van klimaatadaptatie, waaronder het Deltaprogramma ruimtelijke adaptatie, de nationale adaptatiestrategie (NAS)¹³ en het nationale uitvoeringsprogramma klimaatadaptatie (NUPKA);
- Beleidsbrief 'Water en bodem sturend'¹⁴, het Ruimtelijk afwegingskader klimaatadaptieve gebouwde omgeving en de maatlat groene klimaatadaptieve gebouwde omgeving;
- Nationaal beleid voor Natura 2000-gebieden, op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Natuurherstelverordening;

¹¹ Een integrale beschouwing op de woningbouw- en andere opgaven en de consequenties hiervan voor de hele gemeente hoort normaalgesproken thuis in de omgevingsvisie en het MER daarbij. In haar toetsingsadvies over het MER voor de Omgevingsvisie Alphen aan den Rijn (3 juni 2021) constateerde de Commissie dat het MER erg abstract is en daardoor nog weinig locatiespecifieke informatie geeft over knelpunten, oplossingen en maatregelen om ambities te realiseren. Dit geldt onder andere voor de ambities voor mobiliteit.

¹² Het rapport "De Blauwe Lens, transitieopgaven verbonden door water" is in januari 2021 opgesteld in opdracht van het Hoogheemraadschap van Rijnland. Daarin zijn de gevolgen, kansen en oplossingen voor heel Rijnland in kaart gebracht om een aantal ruimtelijke perspectieven te ontwikkelen. Dit vormt de basis van de regionale klimaatvisies van het Hoogheemraadschap voor vijf verschillende regio's.

¹³ De Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS) wordt de komende jaren herzien aan de hand van (onder andere) de nieuwe klimaatscenario's KNMI en klimaatrisicoanalyses.

¹⁴ De beleidsbrief Water en bodem sturend is nog niet vertaald naar een nationaal programma of beleid. Het contourenplan en de NRD laten echter zien dat de uitgangspunten van de beleidsbrief nadrukkelijk als uitgangspunt gelden voor de ontwikkeling van de Gnephoek.

- Provinciaal beleid voor het Zuid-Hollands natuurnetwerk en weidevogelgebieden.

2.3 Te nemen besluiten

De procedure voor de milieueffectrapportage wordt doorlopen voor de volgende besluiten:

- De wijziging van de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening (ZHOV) en het Omgevingsprogramma Zuid-Holland (plan-mer).
- De wijziging van het omgevingsplan van de gemeente Alphen aan den Rijn (project-mer).

Voor deze besluiten wordt een gecombineerd plan- en project-MER opgesteld.

In de NRD wordt soms onderscheid gemaakt tussen het plan-MER en project-MER, of tussen MER deel 1 en MER deel 2. Dit onderscheid is niet strikt noodzakelijk. Gezien het uitgebreide voortraject zijn de keuzemogelijkheden beperkt en lijkt er geen aanleiding voor een fasering in besluitvorming.

Geef in het MER duidelijk aan welke onderdelen van het project in welk besluit worden vastgelegd. Denk daarbij behalve aan de planonderdelen binnen het plangebied ook aan voorzieningen die onlosmakelijk zijn verbonden aan het plan, zoals de realisatie van ontsluitingen en verbindingen met de bestaande stad. In de NRD en in het contourenplan zijn de aanleg van een aquaduct onder de Heimanswetering en een fietsbrug over de Oude Rijn genoemd. Hoewel dit niet expliciet uit de NRD blijkt gaat de Commissie ervan uit dat dergelijke voorzieningen (en eventuele andere noodzakelijke maatregelen) onderdeel zijn van het voornemen en van de besluitvorming.

Naast bovengenoemde besluiten zullen andere besluiten genomen worden voor de realisatie van het project. Geef aan welke besluiten dit zijn, wie daarvoor het bevoegde gezag is en wat globaal de planning is.

3 Voorgenomen activiteit en alternatieven

3.1 Algemeen

Beschrijf de voorgenomen activiteiten zo uitgebreid als nodig is om een goede vergelijking van alternatieven op basis van doelbereik en (milieu)effecten mogelijk te maken. Zoals aangegeven in het vorige hoofdstuk is het belangrijk om ook een beeld te geven van noodzakelijke voorzieningen en maatregelen die onlosmakelijk verbonden zijn aan het voornemen. Geef daarbij (op hoofdlijnen) inzicht in de totale behoefte aan dergelijke voorzieningen en maatregelen, op basis van de totale woningbouwopgave voor Alphen aan den Rijn en omgeving.

Ga in op de fasering van de uitvoering van het project en de bijbehorende (infrastructurele) voorzieningen. Geef aan hoe in elke fase van de ontwikkeling wordt omgegaan met bereikbaarheid en kwaliteit van de leefomgeving.

3.2 Randvoorwaarden als startpunt

Het contourenplan beschrijft een groot aantal randvoorwaarden en uitgangspunten voor de ontwikkeling van de Gnephoek. De uitwerking hiervan is bepalend voor het basisalternatief en de andere alternatieven die in het MER onderzocht worden. De Commissie adviseert om de randvoorwaarden en uitgangspunten voor de ontwikkeling systematisch in beeld te brengen.

Randvoorwaarden vanuit het water- en bodemsysteem

Omdat water en bodem uitgangspunt zijn voor de ontwikkeling is het essentieel dat het water- en bodemsysteem¹⁵ goed begrepen wordt: wat is de huidige staat, hoe functioneert het en welke factoren hebben daar invloed op. Dit bepaalt de randvoorwaarden en uitgangspunten voor het voornemen en de alternatieven.

In het voortraject is al veel onderzoek uitgevoerd en er worden de komende tijd nog aanvullende onderzoeken uitgevoerd. Dit vormt een goede basis voor inzicht in het bodem- en watersysteem en voor de effectbeoordeling. Uit reeds uitgevoerd booronderzoek blijkt dat de bodemopbouw in het studiegebied zeer divers is. Dat betekent dat de effecten van ingrepen op het bodem- en grondwatersysteem sterk kunnen verschillen.

Breng in het MER in beeld wat de huidige toestand is van de ondergrond (fysieke ondergrond, watersysteem en biotisch systeem) en hoe deze zich in de komende decennia zal ontwikkelen als gevolg van het voornemen zelf en door klimaatverandering en bodemdaling.¹⁶ Betrek hierbij ook de kwaliteitsaspecten van bodem, water en biotisch systeem. Geef vervolgens aan waar in het plangebied én de omgeving daarvan (het studiegebied) welke knelpunten (kunnen) optreden en op welke termijn. Vertaal dit naar randvoorwaarden voor het te realiseren programma en de benodigde infrastructuur.

Overige randvoorwaarden en uitgangspunten

Voor de ontwikkeling van de woningen zijn verschillende voorzieningen noodzakelijk:

- infrastructurele voorzieningen voor onder andere bereikbaarheid (water- en autowegen, OV-voorzieningen, fiets- en wandelpaden), energie-, afvalwater- en drinkwatervoorziening;
- commerciële en maatschappelijke voorzieningen, zoals winkels, sportaccommodaties, onderwijs, groen- en recreatievoorzieningen.

Breng de huidige infrastructurele voorzieningen, zoals wegen, OV-routes, waterwegen en fiets- en wandelpaden in beeld. Besteed daarnaast aandacht aan de infrastructuur voor energievoorziening en drinkwater- en afvalwatervoorziening. Geef aan hoe deze zich in de autonome situatie zullen ontwikkelen, zowel generiek (als gevolg van beleidsontwikkelingen op het gebied van mobiliteit, energietransitie et cetera) als specifiek binnen het studiegebied (bijvoorbeeld als gevolg van inzet op duurzame mobiliteit, door stimulering van gebruik van openbaar vervoer en fiets en door verlaging van parkeernormen).

¹⁵ Hierbij zijn grondwater, oppervlaktewater, regenwatersysteem (in gebouwde omgeving), drinkwatersysteem van belang, en zowel kwaliteit als kwantiteit. Het is belangrijk dat het systeem integraal in beeld wordt gebracht. Afhankelijk van de situatie kan de analyse – naast een bodem- en watersysteemanalyse – bestaan uit een landschapsecologische systeemanalyse (LESA) en/of een ecohydrologische systeemanalyse.

¹⁶ De gevolgen van klimaatverandering zullen vooral op de langere termijn merkbaar zijn, in de vorm van wateroverlast (door grond- en oppervlaktewater), droogte (en mogelijke veenoxidatie), verzilting en hittestress. In combinatie met bodemdaling kunnen bovendien zettings-, opbarstings- en funderingsproblemen ontstaan. Klimaatverandering heeft ook gevolgen voor de kwaliteit van bodem, grondwater en oppervlaktewater.

Maak de ambities (voor 'nieuwe Alphense stedelijkheid' en 'duurzaam in transitie') uit het contourenplan zo concreet mogelijk en vertaal deze naar randvoorwaarden en uitgangspunten voor onder andere (duurzame) mobiliteit, energie- en watervoorziening, openbare ruimte/ruimtelijke kwaliteit, werkgelegenheid en voorzieningen. Beschrijf deze ambities niet alleen voor de Gnephhoek, maar ook in samenhang met ambities voor de gehele gemeente en het omringende (groen)gebied.

3.3 Alternatieven

3.3.1 Alternatieven volgens de NRD

In de NRD is aangegeven dat in het MER een basisalternatief en vier andere alternatieven onderzocht zullen worden. Het basisalternatief is gebaseerd op het contourenplan en bevat daarmee alle randvoorwaarden en ambities die eerder zijn vastgesteld. Verder wordt uitgegaan van de volgende alternatieven, waarmee 'de hoeken van het speelveld' worden verkend:

- Maximaal klimaatrobuust (maximaal invulling maatregelen voor een klimaatrobuuste polder);
- Groen / Blauw raamwerk (maximaal invulling thema natuur / groen);
- Duurzame mobiliteit (maximaal invulling aan thema duurzame mobiliteit);
- Duurzame energie / circulariteit (maximaal invulling aan thema circulariteit en energie).

De alternatieven zijn uitgebreid toegelicht in paragraaf 5.1 tot en met 5.5 van de NRD. In het voorkeursalternatief (VKA) dat uiteindelijk gekozen wordt, kunnen maatregelen gekozen worden vanuit de verschillende alternatieven.

Doordat het basisalternatief moet voldoen aan alle randvoorwaarden en uitgangspunten van het contourenplan, bevat dit alternatief al veel elementen voor een duurzaam en klimaatbestendig project. Zo gaat dit alternatief al uit van een klimaatadaptieve en waterrobuuste inrichting van het gebied met een opvangcapaciteit van 120 mm neerslag per dag en hoge ambities voor biodiversiteit en duurzaamheid. Daardoor zijn de alternatieven die in de NRD beschreven zijn niet sterk onderscheidend. Ze bevatten vooral bouwstenen om het basisalternatief verder te optimaliseren.

3.3.2 Advies: onderzoek onderscheidende alternatieven

De Commissie adviseert om het MER te gebruiken om daadwerkelijk 'de hoeken van het speelveld' te verkennen, door middel van alternatieven die ruimtelijk onderscheidend zijn. Binnen deze alternatieven kunnen eventueel varianten worden onderscheiden, afhankelijk van de te maken keuzes.

Alternatief 1: Water en bodem als uitgangspunt

In het basisalternatief zijn al veel randvoorwaarden en maatregelen opgenomen met het oog op klimaatbestendigheid, het water- en bodemsysteem en biodiversiteit.¹⁷ Vanwege de samenhang tussen deze aspecten adviseert de Commissie om de alternatieven maximaal klimaatbestendig en groenblauw netwerk samen te voegen in één alternatief, dat het water- en bodemsysteem als het belangrijkste uitgangspunt neemt, bijvoorbeeld door te kiezen voor geen of zo min mogelijk ophoging (te denken valt bijvoorbeeld aan woningen op palen of drijvend). Het inzicht dat de effectbeoordeling van dit alternatief oplevert kan inspiratie bieden voor het gehele, of voor een deel van het woningbouwprogramma.

Alternatief 2: Duurzame mobiliteit

Ook voor mobiliteit geldt dat veel maatregelen al onderdeel zijn van het basisalternatief. Tegelijkertijd moeten er nog keuzes worden gemaakt die forse consequenties kunnen hebben voor leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit. De NRD geeft aan dat op dit moment een onderzoek wordt uitgevoerd naar maatregelen die kunnen bijdragen aan duurzame mobiliteit. De omgeving wordt nauw betrokken bij de invulling van mobiliteitsmaatregelen en bijbehorende infrastructuur.

De Commissie adviseert om het basisalternatief verder uit te werken en aan te geven op welke onderdelen nog belangrijke keuzes gemaakt moeten worden. Dit kan bijvoorbeeld gelden voor de infrastructuur voor auto, OV, fiets en voetganger en te hanteren parkeernormen. Een pakket aan aanvullende maatregelen ten behoeve van duurzame mobiliteit kan onderdeel zijn van alternatief 2. Afzonderlijke en onderscheidende aanvullende maatregelen kunnen eventueel als variant meegenomen worden. Dit kan bijvoorbeeld aan de orde zijn als keuzes moet worden gemaakt voor nieuwe infrastructuur ter ontsluiting van de nieuwe woonwijk en/of om de Oude Rijn en Heimanswetering te passeren.¹⁸

Het succes van mobiliteitsmaatregelen hangt mede af van de uitvoering van het mobiliteitsbeleid van de gemeente en van (mobiliteits)ontwikkelingen buiten het plangebied. Beschouw de te nemen mobiliteitsmaatregelen daarom ook in de context van deze andere ontwikkelingen.

Alternatief 3: Duurzame energie en circulariteit

De Commissie onderschrijft de extra maatregelen die in de NRD worden genoemd als onderdeel van dit alternatief. Hierbij is vooral relevant om te beoordelen welke ruimtelijke consequenties dit alternatief heeft. Naast ruimte voor energieopwekking is extra ruimte voor energieopslag en opslag van materialen (in de realisatiefase) daarbij relevant.

Beschouw ook dit alternatief in de context van woningbouwontwikkeling en andere ontwikkelingen in de gemeente en haar omgeving. Betrek hierbij ook kansen voor een gezamenlijke aanpak met andere woningbouwlocaties.

¹⁷ De NRD suggereert dat alleen bij het alternatief 'Maximaal klimaatbestendig' rekening wordt gehouden met lange termijn onzekerheden tot aan 2100. Gezien de ambities en gestelde randvoorwaarden gaat de Commissie ervan uit dat dit voor alle alternatieven moet gelden.

¹⁸ In de NRD en het contourenplan worden deze verbindingen wel benoemd, maar het is niet duidelijk wanneer en waar hierover wordt besloten en welke keuzemogelijkheden hierbij aan de orde kunnen zijn. Als bijvoorbeeld een keuze moet worden gemaakt tussen een aquaduct of een brug zouden deze als varianten in het MER onderzocht kunnen worden. Gezien de consequenties voor onder andere bodem, water, landschap en geluidhinder spelen milieuaspecten een belangrijke rol bij deze keuze.

3.4 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied. Ga ook in op de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige milieutoestand zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij beschrijving van deze ontwikkeling uit van te verwachten veranderingen in de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten, zoals de transitie van het bedrijventerrein Rijnhaven-Oost naar een gemengd woon- en werkgebied.

In paragraaf 4.2 van de NRD is aangegeven dat de realisatie van het Regionale Woningbouwprogramma Holland Rijnland – behalve de Gnephoek zelf – als onderdeel wordt gezien van de autonome ontwikkeling. De Commissie wijst erop dat alleen ontwikkelingen waarover al een definitief ruimtelijk besluit is genomen tot de autonome ontwikkeling worden gerekend. Ontwikkelingen waar dat niet voor geldt, zoals een groot deel van het woningbouwprogramma, kunnen alleen tot de autonome ontwikkeling worden gerekend als daarvoor een vergunningaanvraag is gedaan en wordt onderbouwd dat ze voldoende concreet en ruimtelijk inpasbaar zijn. Is dat niet het geval, dan kan gebruik worden gemaakt van scenario's.

Geef een doorkijk naar de cumulatieve effecten van het complete woningbouwprogramma, de benodigde voorzieningen en de samenhang tussen de verschillende locaties. Zie ook paragraaf 2.1.3 en 3.2 van dit advies.

Klimaatbestendigheid is een belangrijke randvoorwaarde voor het project. Daarom is van belang dat de referentiesituatie en de effecten van alle alternatieven ook op de (zeer) lange termijn in beschouwing worden genomen. Maak daarbij gebruik van de recente Deltascenario's, de klimaateffectatlas en de KNMI '23 scenario's.

4 Bestaande milieusituatie en milieugevolgen

De milieueffecten van het plan en de alternatieven moeten onderling én met de referentiesituatie worden vergeleken. Doel van de vergelijking is laten zien in hoeverre de alternatieven andere effecten veroorzaken en om te kunnen beoordelen of de gestelde (milieu)doelen worden gehaald.

Beoordelingskader

In de NRD (paragraaf 6.4) is een tabel opgenomen met het te hanteren beoordelingskader. Hierbij heeft de Commissie de volgende aanbevelingen:

- In de tabel is onderscheid gemaakt in twee beoordelingsniveaus: voor MER deel 1 en MER deel 2. Gezien het uitgebreide voortraject lijkt het onderscheiden van twee niveaus van beoordeling overbodig. Dit kan mogelijk tot verwarring en dubbel werk leiden. De Commissie beveelt aan om effecten zoveel mogelijk kwantitatief te beoordelen en daarbij de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid te betrekken.
- De omschrijving van de criteria en de toelichting daarop is niet altijd helder. Zo komt de term wateroverlast bij meerdere criteria terug, waardoor de rol van dit aspect niet

duidelijk is en er mogelijk sprake is van dubbelingen. De Commissie beveelt aan de beoordelingscriteria in het MER eenduidig en zo concreet mogelijk te omschrijven. Geef daarbij ook inzicht in de 'hardheid' van de criteria.

- Breng positieve en negatieve effecten los van elkaar in beeld en voorkom daarmee dat kansen en bedreigingen tegen elkaar worden weggestreept.
- De tijdshorizon van klimaatverandering komt niet overeen met de gebruikelijke planhorizon van het ruimtelijk beleid. Gezien de bestaande onzekerheden van klimaatverandering adviseert de Commissie om (voor alle alternatieven) een doorkijk te geven naar effecten op de (zeer) lange termijn (tot 2100). Maak gebruik van de actuele klimaatscenario's.
- Houd rekening met fasering in de realisatie van het project en hanteer waar relevant verschillende tijdhorizonten. Besteed daarbij aandacht aan de effecten van fasering, tijdelijke effecten, bereikbaarheid en beschikbaarheid van voorzieningen in verschillende fasen.
- Besteed aandacht aan cumulatie van effecten met andere ontwikkelingen in het studiegebied.

4.1 Water en bodem

Geef op basis van de in paragraaf 3.2 van dit advies genoemde analyse inzicht in de effecten op het water- en bodemsysteem, ook op de (zeer) lange termijn. Besteed expliciet aandacht aan de effecten op de laaggelegen omliggende polders (Vrouwgeestpolder ten noorden, Lagenwaardse en Bruimadesche polder ten westen). Geef aan welke maatregelen genomen (kunnen) worden om wateroverlast en watertekort te voorkomen bij extreme omstandigheden.

In het beoordelingskader is aangegeven dat het criterium bodemdaling wordt beoordeeld op basis van de mate waarin het voornemen leidt tot veenoxidatie/zetting. De Commissie beveelt aan om de subcriteria veenoxidatie en (rest)zetting los van elkaar te beoordelen.

Geef inzicht in de gevolgen voor de (grond)waterkwaliteit en toets deze aan de chemische en ecologische doelen van de Kaderrichtlijn Water. Toon aan dat geen achteruitgang van de toestand van het water optreedt, ook niet tijdelijk.¹⁹ Geef aan hoe het project kan bijdragen aan het verbeteren van de waterkwaliteit en het bereiken van een goede toestand van oppervlaktewater- en grondwaterlichamen in het studiegebied.²⁰

¹⁹ Er is al sprake van achteruitgang van de ecologische toestand als een van de kwaliteitselementen een klasse achteruitgaat, zelfs als die achteruitgang niet tot gevolg heeft dat het waterlichaam in het algemeen wordt ingedeeld in een lagere klasse. Als het kwaliteitselement al in de laagste klasse zit, is geen enkele achteruitgang toegestaan. Van achteruitgang van de chemische toestand is sprake als het project tot gevolg heeft dat een van de vastgestelde maximale stofconcentraties wordt overschreden.

²⁰ Van een goede oppervlaktewatertoestand volgens de KRW is sprake als zowel de ecologische als de chemische toestand van het oppervlaktewaterlichaam ten minste als 'goed' beoordeeld wordt. Als één van de kwaliteitselementen of één van de relevante stoffen niet als 'goed' wordt beoordeeld, voldoet het waterlichaam niet aan de KRW ('one-out-all-out principe'). Er is sprake van een goede grondwatertoestand als het grondwater in zowel een goede kwantitatieve toestand als een goede chemische toestand is. Een goede kwantitatieve toestand wordt bereikt als de jaarlijkse onttrekking van water op lange termijn de beschikbare grondwatervoorraad niet overschrijdt.

4.2 Natuur

Natuurwaarden algemeen

Geef een algemeen beeld van de natuur in het studiegebied, inclusief de verschillende samenhangende deelgebieden. Geef de waardevolle gebiedsdelen op kaart aan. Geef een algemeen beeld van de belangrijkste processen en problemen, de natuurwaarden, de verschillende leefgebieden en de aanwezige soortgroepen. Betrek hierbij de resultaten van de analyse van het water- en bodemsysteem. Geef vervolgens aan welke kenmerkende habitattypen en soorten aanwezig zijn, en hun onderlinge relaties. Beschrijf de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied. Geef aan voor welke dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard daarvan is en wat dit betekent voor populaties. Beschrijf mitigerende en/of compenserende maatregelen die eventuele aantasting kunnen beperken of voorkomen.

Kansen voor biodiversiteit

Breng de kansen en risico's zoveel mogelijk gekwantificeerd in beeld en operationaliseer het begrip "biodiversiteit". Kijk daarbij niet alleen naar indexen, maar vooral naar (ambassadeur) soorten en hun ecologische vereisten.

Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Beschrijf voor de gebieden uit het NNN in en rond het plangebied de wezenlijke kenmerken en waarden. Onderzoek welke gevolgen het project voor deze actuele en potentiële kenmerken en waarden heeft. Houd daarbij rekening met externe werking.

De Commissie adviseert om te onderzoeken hoe de ontwikkeling van de woonwijk kan bijdragen aan het behalen van doelen van het Zuid-Hollands natuurnetwerk en het behalen en behouden van een goede toestand van KRW-(grond)waterlichamen en daarbij gebruik te maken van de Ecologische Sleutelfactoren (ESF)²¹.

Breng de bredere connecties met de geschetste verbindingen met het Zuid-Hollands natuurnetwerk in beeld. Maak concreet voor welke doelen en soorten de verbindingen dienen, wat daarbij de ecologische vereisten zijn (habitats, omvang, afstanden, stapstenen, te overwinnen doorsnijdingen et cetera) en schat daarmee in hoe groot de haalbaarheid is van volwaardige ecologische verbindingen. Denk daarbij aan zowel (meer) terrestrische als aquatische doelen.

Natura 2000-gebieden en stikstof

Op enige afstand van het plangebied bevinden zich Natura 2000-gebieden, zoals Nieuwkoopse Plassen & De Haeck en Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein.

De NRD geeft terecht aan dat negatieve gevolgen op Natura 2000-gebieden niet op voorhand uitgesloten kunnen worden. Deze gevolgen komen normaalgesproken alleen voort uit een toename van stikstofdepositie in de aanleg- en/of gebruiksfase. Onderzoek in het MER of er

²¹ De ecologische sleutelfactoren (ESF's) van STOWA geven inzicht in het ecologisch functioneren van watersystemen. Ze worden breed ingezet in het waterbeheer in Nederland. Zie [Infographics Sleutelfactoren | STOWA](#)

gevolgen voor de Natura 2000-gebieden zijn ten opzichte van de referentiesituatie.²² Omdat niet op voorhand kan worden uitgesloten dat het voornemen, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor Natura 2000-gebieden, moet een Passende beoordeling opgesteld worden, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.²³

De Commissie adviseert om de Passende beoordeling op te nemen in het MER, zodat alle milieu-informatie over het project bij elkaar staat. Onderzoek in de Passende beoordeling of het zeker is dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast. In de Passende beoordeling mogen bij deze beoordeling mitigerende maatregelen worden meegenomen. Uit de wetgeving volgt dat een project alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets met succes wordt doorlopen.²⁴

Weidevogelgebieden en (kwalitatieve) compensatie

Beschouw de afstanden tot en de effecten op weidevogelgebieden, zowel in de aanleg- als in de gebruiksfase. Geef aan welke compensatiemogelijkheden voor handen zijn en hoe een duurzaam beheer kan worden gegarandeerd.

4.3 Mobiliteit

Duurzame mobiliteit en modal split

Volgens het beoordelingskader worden de effecten op bereikbaarheid wegverkeer en op modal split kwantitatief beoordeeld. De Commissie geeft in overweging om hiervoor een multimodaal verkeersmodel te gebruiken, om daarmee de effectiviteit van de mobiliteitsmaatregelen scherp in beeld te krijgen. Licht de uitgangpunten van het gebruikte model duidelijk toe, zodat de resultaten hiervan goed navolgbaar zijn. Beoordeel auto, openbaar vervoer en fiets gelijkwaardig. Maak in het beoordelingskader ook de criteria voor openbaar vervoer- en fietsbereikbaarheid zoveel mogelijk kwantitatief, zoals intensiteiten, reistijden tot nader te bepalen locaties en verdeling over vervoerwijzen (modal split).

Beschrijf in het MER hoe de doelen voor duurzame mobiliteit – uitgaande van het STOMP-principe²⁵ – gerealiseerd kunnen worden, welke maatregelen daartoe binnen het project genomen kunnen worden en in hoeverre daarvoor flankerend beleid noodzakelijk is. Geef specifiek aan welke rol het parkeerbeleid in Gnephoek en omgeving daarbij speelt. De ambitie om een duurzame mobiliteit te realiseren vraagt ruimte en aandacht voor

²² Mocht er sprake zijn van stikstofdepositie en gebruik worden gemaakt van 'intern salderen', dan mag dat niet in deze vergelijking worden meegenomen. Op grond van recente jurisprudentie moet intern salderen worden beschouwd als mitigerende maatregel die moet worden betrokken in een Passende beoordeling. Ook is een natuurvergunning vereist en geldt een aantal juridische voorwaarden, zoals dat de maatregel niet ook nodig mag zijn om natuur te behouden, herstellen of verslechtering te voorkomen. Zie ABRvS 18 december 2024, ECLI:NL:RVS:2024:4923.

²³ In de NRD is aangegeven dat eerst een voortoets zal worden opgesteld. Aangezien gevolgen voor Natura 2000-gebieden niet op voorhand uitgesloten zijn is echter een Passende beoordeling nodig.

²⁴ De ADC-toets bestaat op grond van artikel 10.24, tweede lid, Besluit kwaliteit leefomgeving (Omgevingswet): A: zijn er geen alternatieve oplossingen? D: dient de activiteit een dwingende reden van groot openbaar belang? C: worden de nodige compenserende maatregelen getroffen om de algehele samenhang van Natura 2000 te bewaren?

²⁵ STOMP staat voor stappen, trappen, openbaar vervoer, mobility as a service en privé auto. Het is een ontwerpprincipe waarbij bij stedelijke ontwikkeling eerst wordt gezocht naar oplossingen voor lopen, dan fietsen et cetera.

fietsvoorzieningen en makkelijke toegang voor alle bewoners tot hoogwaardige vormen van openbaar vervoer. Zie ook paragraaf 3.3.2 van dit advies.

De Commissie beveelt aan om door middel van een gevoeligheidsanalyse in beeld te brengen wat de consequenties kunnen zijn als de mobiliteitsmaatregelen niet of slechts gedeeltelijk worden uitgevoerd. Dit geeft inzicht in de 'worst case' effecten voor verkeer en verkeersgerelateerde effecten (verkeersveiligheid, geluidhinder, luchtkwaliteit).

Gemotoriseerd verkeer

Het aantal verplaatsingen in en rondom het gebied neemt door toevoeging met 5.500 woningen en andere ontwikkelingen in de omgeving fors toe. Breng in beeld hoe de toename van gemotoriseerd verkeer optelt bij de verkeersstromen in de referentiesituatie, geef aan waar doorstromingsproblemen worden verwacht en of daar infrastructurele aanpassingen voor nodig zijn. Druk de veranderingen uit in de intensiteit/capaciteit-verhouding (I/C-verhouding) voor de wegvakken en in de verzadigingsgraad voor kruispunten.

Beschrijf ook binnen de structuur van de nieuwe wijk wat de mogelijke effecten zijn van de nieuwe doorgaande route voor gemotoriseerd verkeer door de wijk²⁶, het toegepaste parkeerbeleid en de afhandeling van het leverings- en pakketverkeer op het lokale woon- en leefklimaat.

De Commissie adviseert in het MER verder in te gaan op het zwaar verkeer in het gebied, ook in de realisatiefase en welke mogelijke effecten dit heeft op de leefkwaliteit en de verkeersveiligheid.

Verkeersveiligheid

Maak duidelijk hoe de veiligheid van verkeer, vooral de fiets, wordt gewaarborgd, of en waar autoverkeer gescheiden wordt van fietsverkeer, waar dit wordt gemengd en hoe dit op een veilige manier wordt geregeld. Besteed daarnaast aandacht aan de oversteekbaarheid van doorgaande wegen (vooral de nieuwe verbindingsweg) voor langzaam verkeer. Een eenvoudige en veilige oversteek is van belang om het gebruik van de fiets te stimuleren.

4.4 Leefomgeving en gezondheid

Geef aan welke effecten bestaande infrastructuur heeft op het woon- en leefmilieu in het plangebied. Breng de kwaliteit van het toekomstige woon- en leefmilieu in het plangebied in beeld met aandacht voor geluid, luchtkwaliteit, externe veiligheid en gezondheid. Ga daarbij ook in op mogelijke gezondheidsrisico's van water en klimaatverandering, zoals botulisme, malaria en dengue.

Geef aan wat de mogelijkheden zijn voor gezondheidsbevordering, zoals de aanwezigheid van groen, uitnodigen tot bewegen, gezonde mobiliteit, fiets- en wandelroutes, toegankelijkheid van recreatieve voorzieningen en voor gezondheidsbescherming, ook die onder de wettelijke normen tot aan de gezondheidkundige advieswaarden.

²⁶ Hiermee wordt bedoeld op de verbinding tussen Gnephoek en het noordelijk deel van Alphen aan den Rijn (met aquaduct onder de Heimanswetering). Deze nieuwe doorgaande weg vormt mogelijk een barrière in de wijk voor fietsers en voetgangers.

4.5 Ruimtelijke kwaliteit, landschap en cultureel erfgoed

Het beoordelingskader in de NRD geeft aan dat de effecten op archeologie, cultuurhistorie en landschap onderzocht zullen worden aan de hand van een aantal subcriteria: archeologische waarden, cultuurhistorische waarden, landschappelijke waarden en beperkingen en kansen van toekomstige ontwikkelingen. De Commissie constateert dat hierin het begrip ruimtelijke kwaliteit ontbreekt, terwijl de gemeente en de provincie hiervoor wel ambities hebben uitgesproken.

Omdat de keuze al is gemaakt om 'kleine buurten' te ontwerpen wordt er mogelijk van uit gegaan dat ruimtelijke kwaliteit niet onderscheidend is voor de vergelijking van alternatieven. De stedenbouwkundige structuur en de landschappelijke ondergrond kent echter meerdere lagen, bijvoorbeeld de dichtheid nabij en verder weg van de centrum en de bestaande waterstructuur.

De Commissie beveelt daarom aan om ruimtelijke kwaliteit als zelfstandig criterium te hanteren en subcriteria te gebruiken om de alternatieven op verschillende schaalniveaus te beoordelen. Te denken valt aan de schaalniveaus:

- 'stad' – hoe verhoudt het project zich tot de ruimtelijk kernwaarden en stedenbouwkundige structuur van Alphen aan den Rijn?
- 'de omgeving' – hoe past het in de omgeving en de landschappelijke structuur?
- 'de woonomgeving' – de kwaliteit van de directe woonomgeving.

Het gaat in deze fase om ontwerp onderzoek op hoofdlijnen, met een passend detailniveau voor deze fase. Tijdens het locatiebezoek²⁷ heeft de gemeente aangegeven dat gestreefd wordt naar een integrale publiek-private samenwerking voor de verdere uitwerking van het project. De Commissie steunt deze ambitie, omdat dit belangrijk kan zijn voor het waarborgen van de ruimtelijke kwaliteit op verschillende niveaus.

5 Monitoring en evaluatie

De Commissie adviseert om het beoordelingskader van het MER ook te gebruiken voor het opzetten van een monitorings- en evaluatieplan. Gebruik dit om de langjarige ontwikkeling door de verschillende fasen van de planning en realisatie van deelgebieden en het gebied als geheel te monitoren, te toetsen aan de randvoorwaarden en ambities en de milieueffecten te volgen.

Neem in het MER een aanzet op voor het monitorings- en evaluatieplan. Geef aan wat de frequentie van monitoring en evaluatie is en wie verantwoordelijk is. Beschrijf in het MER hoe in de monitoring en evaluatie de beleving van bewoners en andere belanghebbenden een rol speelt. Laat indicatoren zoveel mogelijk aansluiten bij reguliere monitoringsprogramma's, waaronder de provinciale Monitoring leefomgeving Zuid-Holland²⁸, en het al opgestelde beoordelingskader. Denk ook aan monitoring door andere partijen, zoals provinciale en nationale programma's voor natuurmonitoring zoals het NEM. Neem in het monitoringsplan

²⁷ Op 29 november 2024 heeft de Commissie een bezoek gebracht aan het plangebied en heeft zij een toelichting op het project gekregen van de gemeente en de provincie.

²⁸ Zie [Monitor Leefomgeving – Provincie Zuid-Holland – Monitor Leefomgeving Provincie Zuid-Holland](#)

ook de andere (woningbouw)ontwikkelingen in de gemeente en omgeving mee. Geef aan welke maatregelen achter de hand worden gehouden, voor het geval niet aan randvoorwaarden of ambities wordt voldaan. Beschrijf wat de milieueffecten zijn van deze maatregelen.

Laat zien hoe de resultaten van monitoring worden gebruikt in het verdere plan-, aanbestedings- en realisatieproces. Geef aan hoe wordt gezorgd dat er enerzijds voldoende ruimte blijft bestaan voor aanpassingen aan veranderende omstandigheden, terwijl anderzijds wordt vastgehouden aan randvoorwaarden en ambities.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

Ruwan Aluvihare BA. MDip LA

dr. Hasse Goosen

ing. Merel van de Graaff

drs. Pieter Jongejans (secretaris)

dr. Peter van der Molen

drs. Marieke van Rhijn (voorzitter)

Besluiten waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Wijziging van Omgevingsplan gemeente Alphen aan den Rijn, Omgevingsverordening provincie Zuid-Holland en Omgevingsprogramma provincie Zuid-Holland

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om het project J11 "stedelijke ontwikkeling". Daarom wordt een gecombineerd plan-/project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit(en)

Gemeenteraad van Alphen aan den Rijn (wijziging omgevingsplan)

Provinciale Staten van Zuid-Holland (omgevingsverordening)

College van Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland (omgevingsprogramma)

Initiatiefnemer besluit(en)

College van Burgemeester en Wethouders gemeente Alphen aan den Rijn en College van Gedeputeerde Staten van de provincie Zuid-Holland.

Bevoegd gezag mer-procedure

Gemeenteraad van Alphen aan den Rijn (coördinerend)

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissierner.nl projectnummer [3880](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage

A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e info@commissiemer.nl
w commissiemer.nl

